

Kádár kegyéből, a Vatikán kérésére ⁽¹⁾

Lénárd Ödön 1977-es szabadulása

„1977. június 30-án közönséges hétköznapi volt, reggel az előírt időben ment ki mindenki a maga munkahelyére. De alig vettem kézbe a szokott dolgomat, lihegve rohant utánam egy smasszer: szedje össze minden cuccát és jöjjön: szabadul! Nyugodtan mondtam neki, igen: egy fél év múlva! A börtönrádióban hallottam, hogy van itt egy hasonló nevű fogoly. Én a maga helyében telefonon még visszakérdeznék, mert ha engem most tévedésből kitesznek, abból maguknak nagy bajuk lesz! Elszaladt és rohanva jött vissza: nem, jöjjön, nincs tévedés, maga az!”

Bevezetés

Az Archivnet 2010. évfolyam első számában jelent „Kádár János és VI. Pál pápa 1977. június 9-ei találkozója. *Előkészítés, megvalósulás, visszhangok*” című tanulmány és forrásközlés Kádár János vatikáni látogatásáról. Kádár János e látogatása során vetette fel a vatikáni fél *Lénárd Ödön* piarista szerzetes ügyét, aki 1977. júniusában még börtönben volt. Lénárd Ödön Kádár hazatérése után egy hónappal hagyhatta el celláját. Tanulmányomban Lénárd Ödön - aki az egyházi személyek közül utolsóként szabadult és a leghosszabb börtönbüntetést szenvedte el - 1977-es kegyelmét, szabadulását és helyzetét mutatom be. Kádár János és VI. Pál találkozásával kapcsolatban a legteljesebb - kutatható és hozzáférhető - dokumentációt igyekeztem közreadni, ugyanígy teszek ennél a cikknél is.

Megvizsgálva az MSZMP Központi Bizottsága, Politikai Bizottsága, Külügyi Osztálya, és a Kádár-titkárság Kádár János római és vatikáni látogatásával kapcsolatos anyagait, kijelenthető, hogy ezek között nem maradt írásos nyoma annak, hogy VI. Pál pápa és Kádár János találkozója során felmerült volna Lénárd Ödön szabadulásának lehetősége.

Egyetlen szóbeli közlés utal a vatikáni eseményekre. Lénárd Ödön szabadulása előtt két nappal, 1977. június 28-án ülésezett az MSZMP KB Politikai Bizottsága. Az ülés jegyzőkönyvének 20. pontja szerint: „*Kádár János elvtárs szóbeli bejelentései alapján a Politikai Bizottság tudomásul veszi, hogy Kádár János elvtárs vatikáni tartózkodása idején Casaroli érsek közbenjárást kért a börtönbüntetését töltő Lénárd Ödön érdekében. Egyetért azzal, hogy az Állami Egyházügyi Hivatal kezdeményezze az Igazságügyi Minisztériumnál a kegyelmi eljárás megindítását, ugyanakkor illetékes egyházi szervekkel állapodjon meg abban, hogy Lénárd Ödön szabadon bocsátása után hagyja el az országot.*”

„Az Állami Egyházügyi Hivatal és a Külügyminisztérium iratai között azonban az szerepel, hogy „*A Vatikán kérésére a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa kegyelemben részesítette Lénárd Ödön piarista szerzetest.*”

Ha a találkozón VI. Pál és Kádár János között felmerült Lénárd Ödön ügye, vajon miért hallgattak erről a korabeli beszámoló? Tény, hogy csak a magyarországi források állnak rendelkezésre, a vatikáni források - a kutathatóságig időhatár (70 év) miatt - nem. Ha a találkozón VI. Pál és Kádár János között nem merült fel Lénárd Ödön ügye, akkor miért érezték úgy a Vatikán illetékesei, hogy ezt a kérdést éppen ekkor, a találkozó után kell felvetniük? Lénárd Ödön börtönbüntetéséből ekkor még hét hónap volt hátra. Ha eddig nem érdekelte az AEH, a BM és a párt beosztottait, hogy Lénárd Ödön börtönben van, nehezen érthető, hogy ez ekkor miért vált fontossá? Talán azért, mert akkor nem demonstrálhatta volna nagylelkűségét az „állampárt” és annak legfőbb vezetője, Kádár János. Így bizonyítható, hogy Magyarországon - a szocializmusban - él a demokrácia, mindenki szabadon gyakorolhatja a vallását.

Lénárd Ödön életútja - három börtönbüntetése

Lénárd Ödön 1911. szeptember 11-én született Budapesten. 1926. szeptember 12-én lépett a piarista rendbe. 1929. szeptember 13-án egyszerű, 1933. szeptember 8-án ünnepélyes szerzetesi fogadalmat tett. 1931-1936 között Budapesten teológiai tanulmányokat folytatott a Kalazantinumban és párhuzamosan a Pázmány Péter Tudományegyetemen történelem-latin szakos tanári diplomát szerzett. 1936. június 14-én *Grósz József* püspök pappá szentelte. 1937-ben gyakorló tanár Kecskeméten a piarista gimnáziumban, 1938-1945 között a szegedi piaristák gimnáziumában tanár, 1939-ben igazgató-helyettes. Lénárd Ödönt a piarista rend az Actio Catholica kérésére 1945. október 1-jétől átengedte szolgálatételre országos kulturális titkárnak. Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek megbízta a Katolikus Szülők Vallásos Szövetségének a megszervezésével, az ő kezében futottak össze az egyházi iskolák államosítása elleni tiltakozások, és ehhez szorosan kapcsolódott az egyházi iskolák megtartásáért folytatott küzdelem is. 1947-ben a szociológia tanára a Kalazantinumban, a piarista rend magyarországi rendtartományának hittudományi és tanárképző intézetében.

1948. június 17-én letartóztatták, és július 23-án igazgatás vádjával hat év börtönre és tíz év hivatalvesztésre ítélték. Raboskodott a Gyűjtőfogházban és a váci börtönben. 1953. augusztus 1-jén és Nagy Imre kormány által meghirdetett amnesztiával szabadult tíz hónappal büntetésének kitöltése előtt. Egy cipőjavító szövetkezetben alkalmazták kifizetőiúnak, hét évig dolgozott itt. A szövetkezet megszűnése után vizóra leolvasónak ment, de minden reggel misézett, munkaidő után gyóntatott, lelkigyakorlatot vezetett, csoportmunkát végzett. 1961. február 6-án „államellenes bűncselekmény alapos gyanúja miatt” ismét letartóztatták, a *Havass Géza és társai gyűjtő-perben* 1961. június 19-én hét év hat hónapi börtönbüntetésre, polgári jogai gyakorlásának tízévi eltiltására ítélték. Raboskodott a márianosztrai és a sátoraljaújhelyi börtönben. 1963. március 27-én az „U-Thant”-féle amnesztiával szabadult. Visszament vizóra leolvasónak, de a rendőrség ezt sem tűrte sokáig. A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem konyhájára került adminisztrátornak. Papi munkáját akkor is maradéktalanul folytatta. A politikai rendőrségen pedig gyűlt az anyag következő letartóztatásához, minden eddiginél hosszabb börtönbüntetéséhez.

1966. április 19-én házkutatást tartottak lakásán, és letartóztatták. A Budapesti Fővárosi Bíróság 1966. november 2-án, 3-án, 4-én és 9-én a nyilvánosság kizárásával tárgyalta Lénárd Ödön és *Timár Ágnes* „bűnügyét”. A dr. Bimbó István vezette tanács Lénárd Ödönt összeesküvésre irányuló előkészület és kémkedés büntetésében, Timár Ágnest összeesküvésre irányuló előkészület büntetésében találta bűnösnek. Lénárd Ödönt nyolc évi szabadságvesztésre, nyolc évi közügyektől eltiltásra és teljes vagyonekobzásra, Timár Ágnest három évi és hat hónapi szabadságvesztésre és négy évi közügyektől eltiltásra ítélték. A bíróság Lénárd Ödön korábbi ítéleteit összevonta, és 19 év börtönbüntetést állapított meg. A budapesti Gyűjtőfogházban megkezdődött Lénárd Ödön piarista szerzetes harmadik, leghosszabb börtönbüntetése. Túlnyomórészt a „suszterájban” dolgoztatták. Ebben az időszakban születtek Lénárd Ödön versei. Verseit apró betűkkel cigarettapapírra írta, ezt sikerült kicsempésznie a börtönből.

1977. június 30-án Kádár János vatikáni látogatása után, VI. Pál pápa közbenjárására kegyelemben részesült, és szabadult.

1979-től 1984-ig a titokban alapított és üldözött ciszterci nővérek közösségének lelkesze Budapesten, 1985-től Kismaroson, a rend Boldogasszony Házában. 1991. május 27-én a Legfelsőbb Bíróság Lénárd Ödönt ártatlannak, a korábbi ítéleteket semmisnek nyilvánította. Élete utolsó évtizedeit az egyház történetének kutatására, a múlt feltárására fordította. 2003. május 23-án hunyt el Kismaroson.

Az 1977-es szabadulás

Több kérdést vet fel Lénárd Ödön 1977-es szabadulása.

1. *Honnan tudott a Vatikán és maga VI. Pál pápa, ill. környezete arról, hogy Lénárd Ödön piarista szerzetes börtönben van még?*

Az 1963-ban megkezdett magyar-vatikáni tárgyalások sorozatában a '60-as évek második és a '70-es évek első felében Mindszenty József személye, az amerikai követségről való távozás és Magyarországról történő eltávolítása volt a legmeghatározóbb kérdéskör. A '70-es évek közepére egyetlen pap, Lénárd Ödön piarista szerzetes maradt még börtönben. Az 1976-os magyar-vatikáni tárgyaláson *Luigi Poggi* VI. Pál pápa kérésére felvette Lénárd Ödön helyzetét, ügyét és szabadulásának kérdését. Ekkor *Léka László* bíboros megbízásából *Albert István* a piarista rend tartományfőnöke megbízta Lénárd Ernőt, Lénárd Ödön testvérét, hogy tájékoztassa a még a börtönben lévő papot, hogy a Vatikán lépéseket tett szabadulása érdekében és tanúsítson megfelelő magatartást. Lénárd elutasította a szabadulás lehetőségét. Egy év múlva, Kádár vatikáni látogatása során a pápa megint felvette Lénárd Ödön helyzetét, és Kádár hazatérése után kegyelmet kapott, nem kérdezték tőle, hogy akar-e szabadulni. Egy domonkos szerzetes és munkás pap *Jacques Loew* 1975-ben és 1976-ban többször felkereste

az 1968 novemberében Kalocsáról kiszabadult Tímár Ágnes és a köréje gyülekező közösséget. Így értesült Lénárd Ödön helyzetéről is. Egy alkalommal az éves lelki gyakorlatot a Vatikánban Jacques Loew tartotta. VI. Pál pápa tőle kapta meg Lénárd Ödön adatait, éppen Kádár János római látogatása előtt.

2. *Tudott, tudhatott-e Kádár János arról, hogy Magyarországon egyházi személy börtönben van, hogy Lénárd Ödön utolsó papként büntetését tölti?*

Kádár János vatikáni látogatását a Külügyminisztérium és az Állami Egyházügyi Hivatal, együttműködve a római nagykövetség munkatársaival készítette elő. Az ÁEH Kádár János, az MSZMP első titkárának római sajtókonferenciáján várható egyházzpolitikai kérdésekkel kapcsolatban feljegyzést készített. Ezen feljegyzés 7. pontja így szól: „Vannak-e papok börtönben. - Politikai okok miatt papok nincsenek börtönben.”

Természetesen Kádár Jánosnak nem kellett arról tudnia, hogy papok, ill. ekkorra már egy pap - Lénárd Ödön - börtönben van. A sajtókonferenciával kapcsolatos feljegyzésben az szerepelt, hogy politikai okokból nincsenek papok börtönben. Így meglephette az MSZMP első titkárát a Vatikán, VI. Pál pápa kérése Lénárd Ödön ügyében.

3. *Akár-e Lénárd Ödön idő előtt, kedvezményrel, kegyelemből szabadulni?*

Lénárd Ödönt háromszor ítélték el, és mindháromszor amnesztiával szabadult, egyik ítéletét sem töltötte ki. Nem kért soha kegyelmet, mert tudta, hogy annak ára van, amit nem hajlandó megfizetni, de sehol sincs az írásai között, hogy le akarta volna tölteni a börtönben a rá kiszabott büntetést. A Belügyminisztérium 1977. június 22-i jelentése szerint: „Büntetésének ideje alatt Lénárd Ödönrel szemben több ízben került sor kedvezménymegvonásra és más fegyelmező jellegű intézkedésre a börtön rendjének be nem tartása miatt. Az 1976-os tárgyalások során Luigi Poggi, a Vatikán megbízottja VI. Pál pápára hivatkozva kérte, hogy a magyar állam illetékesei tegyék lehetővé Lénárd szabadlábra helyezését. Lékai László bíboros érsek megbízta Albert István piarista rendfőnököt, vegyék fel a kapcsolatot Lénárddal, közöljék vele, hogy a Vatikán lépéseket kíván tenni szabadulása érdekében. Kéri, tanúsítson megfelelő magatartást. Az üzenetet Lénárd testvére továbbította, akivel közölte: 'Mondja meg a bíborosnak, sem tőle, sem a Vatikántól nem kért büntetése megrövidítése érdekében közbenjárást, büntetését maradéktalanul le akarja tölteni. Magatartásán nem változtat sem most, sem szabadulása után.'”

1 Egyértelmű a magatartás, egyértelmű a kiállás. Érdekes, hogy Lékai bíboros Albert István piarista rendfőnököt kérte, hogy közvetítsen Lénárd Ödön irányába, bár Lénárd Ödön a szerzetesrendek 1950-es működési engedélyének megvonása után nem volt kereten belüli, azaz az állam által engedett létszámú piarista közösség tagja, és emiatt sokszor úgy érezte, hogy a Rend vezetése nem állt ki mellette. Az egyházi ügyeket irányítók azonban bíztak Albertben, mert - amint azt Lénárd Ödöntől tudjuk - teljesen együttműködött az ÁEH-val és a BM-mel. Lékai László kívánságának - „tanúsítson megfelelő magatartást” - Lénárd Ödön teljes mértékben eleget tett. Ugyanis ebben a helyzetben az volt a megfelelő magatartás, hogy nem kérünk kegyelmet, nem kérünk kedvezményt, könnyítést, mert annak súlyos ára van. Egyenes, hajlíthatatlan maradt. Jól tudjuk, Lékai Lászlónak nem ez lett volna a megfelelő magatartás, de a bekövetkezett események nem a bíborost igazolták. Az 1976-ban megkezdett puhatolózás és kérés tehát nem járt sikerrel. 1977 nyarán ezért nem kérdezték meg Lénárd Ödönt, hanem tényként közölték vele, hogy szabadul.

4. *Mi volt a célja Lénárd Ödön szabadon engedésével a magyar államnak, és miért akarták elérni Lénárd Ödön külföldre távozását?*

Kádár János fentebb már idézett 1977. június 28-án a PB előtt tett szóbeli bejelentésének - amit a PB elfogadott - fontos része volt, hogy az ÁEH az illetékes egyházi szerveknél érje el, hogy szabadulása után Lénárd Ödön hagyja el az országot. („Ha már kegyet gyakorlunk, hogy büntetésének lejártá előtt 7 hónappal szabadon engedjük, akkor legalább ne fertőzze a népi demokráciát, próbáljuk rávenni, hogy elhagyja az országot.”) Az AEH munkatársai tehát tárgyalást kezdeményeztek a Vatikán illetékeseivel Lénárd Ödön helyzetéről. Emellett a piarista rend központját és a generálist, valamint környezetét próbálták befolyásolni a magyar piarista vezetés és más kapcsolatok útján, hogy vegyék rá Lénárd Ödönt a távozásra. Úgy tűnik, hogy fontos volt a kádári rendszernek a vele meg nem alkuvó egyházi személyek eltávolítása. A Magyar Népköztársaság vezetői, az egyházpolitikát irányító és befolyásoló személyek alkunak, üzleti ügynek tekintették a Vatikánnal való tárgyalásokat, ha adtak valamit, akkor azért cserébe lehetett kérni. 1977 nyarán, hét hónappal szabadulása előtt nem volt nagy gond, nehézség kegyelemben részesíteni Lénárd Ödönt, mert abban bíztak, hogy a Vatikán, aki mindig hűen teljesítette a magyar fél kéréseit, el tudja érni Lénárd Ödön külföldre távozását. A piarista rend vezetését azonban nem tudták befolyásolni és a piarista rend vezetése megértve Lénárd Ödön akaratát, nem kényszerítette az ország elhagyására.

5. *Ami sikerült 1971-ben Mindszenty Józseffel, hogy a tudta nélkül, a háta mögött megígérték, hogy szabadulása fejében elhagyja az országot, és erre sor is került, az miért nem sikerült Lénárd Ödönrel, miért nem hagyta el az országot a szabadulása után? Mi változott meg 1971 és 1977 között?*

Mindszenty József Amerikai Egyesült Államok követségéről történő kiengedése és az országból történő elhagyása, valamint Lénárd Ödön kegyelemben részesítése között szűk hat esztendő telt el. Mindszenty József szabadon nem maradhatott Magyarországon, szükség volt egy alkura, hogy a követség elhagyása után az országot is elhagyja és csöndben, a világtól elzártnak éljen. Ezt a háta mögött ígérték meg, amiről nem tudott. Az állampárt célja Lénárd Ödönrel is hasonló volt, azzal a különbséggel, hogy vele tudatták szándékukat, hogy hagyja el az országot. Mindszenty József személye, helyzete a magyar államnak, az Amerikai Egyesült Államoknak és a Vatikánnak is teher volt. Természetesen Lénárd Ödön politikai és egyházi szempontból kisebb súlyú személy volt. Lénárd Ödön átlátva a helyzetét nemet mondott, nem kívánta elhagyni az országot. A Föld bármelyik piarista kolostorába mehetett volna Magyarországon kívül, ő tudta, hogy itthon kell maradnia. A Piarista Rend vezetése nem gyakorolt nyomást, szabad kezét adott Lénárd Ödönnek. A magyar rendtartománynak pedig nem volt eszköz a kezében, hogy távozásra kényszerítse a Lénárd Ödönt. Így Lénárd dönthetett, és maradt.

A Lénárd Ödön szabadulását követő napon, 1977. július 1-jén Lékai László hazaérkezett római útjáról, ahol a bíborosi konzisztórium ülésén vett részt. Beszámolt Miklós Imrének római útjáról, VI. Pál és Kádár János találkozájának római visszhangjáról. Miklós Imre *Aczél György*höz írt feljegyzése szerint Lékai Lénárd Ödönrel kapcsolatban a következő véleményt fogalmazta meg: „Lénárd Ödön piarista szerzetes ügyéről konzultáltam Lékai bíborossal, aki egyetértett azzal, hogy Lénárd Rómába hívásával kapcsolatban érintkezésbe lépjünk Casaroliékkal. Lékai véleménye szerint is helyes lenne, ha Lénárdot mielőbb Rómába rendelnék. Megemlítette, hogy a piarista rendnek Európán kívül több olyan intézménye van, ahol jól tudnák foglalkoztatni Lénárdot.” Ezen információk fényében Miklós Imre július 1-jén átiratban fordult Bényi Józsefhez a Külügyminisztérium csoportfőnökéhez, hogy továbbítson egy táviratot Casaroli érseknek. Ebben a táviratban Miklós Imre azt kérte, hogy Lénárd Ödön szabadulásával kapcsolatban Poggi érsek és Straub István az ÁEH elnökhelyettese 1977. július 4-10. között találkozzon Rómában. Miklós Imre 1977. július 11-én átiratban tájékoztatta Pujá Frigyes külügyminisztert, hogy Straub István 1977. július 6-8. között Rómában megbeszélést folytatott a Vatikán képviselőivel. Straub István 1977. július 11-én jelentést készített tárgyalásairól, amelyben a következőkről számolt be: „Silvestrini érseket tájékoztattam arról, hogy a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Szentsek kérésére kegyelemben részesítette Lénárd Ödön piarista szerzetest. Rámutattam arra, hogy az állam és a magyar katolikus egyház közötti kedvező viszony elősegítette a kegyelmi döntés meghozatalát. Ugyanakkor azonban az évtizedeken keresztül szerzett tapasztalataink alapján feltételezhető, hogy Lénárd Ödön nem tud beilleszkedni a törvényes rendbe. - Hivatkozva Lékai László bíboros érsek egyetértésére, javasoltam: a Szentsek intézkedjék, hogy a Piarista Rend központi vezetése rendelje Lénárd Ödönt Rómába, és a Magyar Népköztársaság területén kívül kapjon egyházi beosztást. Tárgyaló partnereink a javaslatot egyetértéssel fogadták. Kérték, adjunk lehetőséget arra, hogy a Piarista Rend egyik vezetője néhány napon belül Budapestre utazhassék azzal a céllal, hogy személyes beszélgetést folytasson Lénárddal. Türelmet és megértést kértek a lebonyolítás módját illetően. A továbbiakról római nagykövetségünk útján küldenek tájékoztatást. Elgondolásukkal egyetértettem. Casaroli érsek és a Vatikán más munkatársai több alkalommal kiemelten foglalkoztak Kádár János elvtárs vatikáni látogatásával. Igen pozitívan és elismerően nyilatkoztak. Érdeklődtek a hazai visszhang iránt. Casaroli érsek szólt arról, hogy a pápa igen nagyra értékelte Kádár elvtárs nyílt, őszinte megállapításait, azok mély emberi tartalmát. Mint mondotta, mindez nagy hatással volt a pápára. Casaroli hangsúlyozta: Kádár elvtárs látogatása megkoronázta az eddig folytatott jó kapcsolatainkat, és megerősítette az őszinte jóviszony fontosságát, amely egyben a jövőbe is mutat. Kiemelte a látogatás nemzetközi jelentőségét.”

Azon a napon - 1977. július 11-én - amikor Straub István elkészítette feljegyzését, elindult Rómából Magyarországra *Stefan Denkwicz* a Piarista Rend közép-európai ügyekkel foglalkozó generális asszisztense. A római nagykövetség jelentése szerint 15 napra szóló beutazási engedélyt kapott. Felkereste Lénárd Ödönt, tájékozódott a helyzetéről, és tájékoztatta a Rend generálisának (*P. Franciscus Llenas*) véleményéről.

1978. január 19-én Lénárd Ödön levelet kapott a generálistól, melyben ezt írta: 1978. január 19-én Lénárd Ödön levelet kapott a generálistól, melyben ezt írta: „tudjuk, hogy vannak, akik azt akarják, hogy elhagyd Magyarországot. Ebben a dologban azt mondhatjuk neked, hogy a *Generalis Curia* semmi módon nem akar téged arra rávenni, hogy hazádat elhagyjad, sem a szent engedelmisség nevében, sem más módon. Ha azonban te magad akarod, akkor háznak és szívünk nyitva áll befogadásodra akár Rómában, akár másutt.”

Ennek függvényében látható, hogy egyedül a Piarista Rend római központja állt Lénárd Ödön mögé, meghagyva neki a szabad döntés jogát. Így aztán Lénárd Ödön élve a szabad döntés jogával, nem ment külföldre, itthon maradt, és nem élt a rend felkínálta lehetőségekből. Nem kényszerítették hazája elhagyására.

Források

Lénárd Ödön, piarista szerzetes 1977-es szabadulása

Párt és állami vezetők levelezése, döntései Lénárd Ödön szabadon engedése ügyében

a.

Katona Istvánnak, az MSZMP KB titkárság vezetőjének levele Rácz Sándornak az MSZMP KB Közigazgatási és Adminisztratív Osztálya vezetőjének Lénárd Ödön szabadulása ügyében.

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGA

SZIGORÚAN TITKOS!
Készült 2 példányban
Ka/18/1977/2.

Rácz Sándor elvtársnak
H.

L. Karasz
1977. VI. 21.

Sürgős!
1. Karasz elvt!
2. Ladvánszky elvt!

Kedves Rácz elvtárs!

A mellékelt olasz nyelvű levelet Kádár János elvtárs vatikáni látogatása alkalmával Casaroli érsek nyújtotta át. Szóban is kérte a jelenleg is börtönbüntetését töltő [popu title="Lénárd Ödön" format="Default click" activate="click" close text="Lénárd Ödön neve aláhúzva, mellé a következő kézzel írt megjegyzés: III. Főcs[oport]fő[nök]ség intézkedik. Karasz Lajos 1966–1977 között a BM III. főcsoportfőnök-helyettes. Ladvánszky Károly bm. altbgy , min. helyettes, rendőrfőkapitány!] szabadlára helyezését támogatását.
Kérek, soron kívül szíveskedj megvizsgáltatni az ügyet, hogy római nagykövetségünkön keresztül megadhassuk a megfelelő választ.
2./ Hasonló kéréssel továbbítom dr. Hetey László Kádár János elvtársához, illetve hozzám küldött levelét, amelyben áttelepülési ügyében kér érdemi döntést.

Eltvársi Üdvözlettel:
Katona István /Katona István/

Melléklet: 3 db

Jelzet: MOL XIX-B-1-ai 1-a/927/1977. (135. d.) (Magyar Országos Levéltár - Belügyminisztérium - Miniszteri titkárság)

b.

A Belügyminisztérium jelentése Lénárd Ödön helyzetéről.

BELÜGYMINISZTERIUM

„SZIGORÚAN TITKOS!”

J E L E N T É S

LÉNÁRD ÖDÖN elítélt, volt piarista szerzetes (Budapest, 1911. IX. 11. an: Bohdaneczky Adél Teréz, magyar nemzetiségű és állampolgárságú, pártokkivüli budapesti lakos) állam elleni bűncselekmények miatt összesen három alkalommal ítelték jogerősen szabadságvesztésre.

Legutóbb a Budapesti Fővárosi Bíróság 1967. X. 31-én a TB. XVI. 9215/1967/6 számú ítéletében állapította meg Lénárd bűnösségét népidemokratikus államrend ellen elkövetett izgatás és államellenes összeesküvés vezetése büntette miatt.

A Fővárosi Bíróság ítéletét a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága I. BF. IV. 14/1967/1. számú ítéletében jóváhagyta és Lénárd Ödönt szigorított börtönben végrehajtható 19 évi szabadságvesztésre, mint főbüntetésre, valamint 8 év időtartamú közügyektől eltiltásra és teljes vagyonefelkobzásra, mint mellékbüntetésre ítélte. A szabadságvesztés időtartamának kiszabásánál a bíróság az elítélre megelőzően kiszabott szabadságvesztés büntetéseket összbüntetésbe vonta össze.

Lénárd Ödön - büntetésének teljes kiállása után - 1978. január 29-én szabadul a Budapesti Fegyház és Szigorított Börtönből (Budapest, X., Kozma utca 13.)

Büntetésének ideje alatt Lénárd Ödönnel szemben több ízben került sor kedvezménymegvonásra és más fegyelmező jellegű intézkedésre a börtön rendjének be nem tartása miatt. Az 1976-os tárgyalások során LUIGI POGGI a Vatikán megbízottja VI. Pál pápára hivatkozva kérte, hogy a magyar állam illetékesei tegyék lehetővé Lénárd szabadlára helyezését. Lékai László bíboros érsek megbízta Albert István piarista rendfőnököt, vegyék fel a kapcsolatot Lénárddal, közöljék vele, hogy a Vatikán lépéseket kíván tenni szabadulása érdekében. Kéri, tanúsítson megfelelő magatartást.

Az üzenetet Lénárd testvére továbbította, akivel közölte: „Mondja meg a bíborosnak sem tőle, sem a Vatikántól nem kért büntetése megrövidítése érdekében közbenjárást, büntetését maradéktalanul le akarja tölteni. Magatartásán nem változtat sem most, sem szabadulása után.”

Poggi sajnálkozását fejezte ki Lénárd álláspontja miatt.

Börtönbeni ellenőrzése azt bizonyítja, hogy nézetén, álláspontján azóta sem változtatott.

CASAROLI érsek újabb kérése alapján javasoljuk, az arra illetékes szervek - politikai érdekből, egyéni elbírálás alapján - részesítsék Lénárdot álláspontjától függetlenül kegyelembbe, elengedve a még hátralévő büntetését.

Szabadlára helyezése Miklós Imre államtitkár elvtárs állásfoglalása szerint egyházpolitikai szempontból nem jelentene különösebb problémát.

Budapest, 1977. június 22.

Jelzet: MOL XIX-B-1-ai 1-a/927/1977. (135. d.) (Magyar Országos Levéltár - Belügyminisztérium - Miniszteri titkárság)

c.

Benkei András belügyminiszter és Puja Frigyes külügyminiszter levélváltása és közös javaslata Kádár Jánosnak Lénárd Ödön szabadulásának ügyében.

BELÜGYMINISZTER
1-a-927/1/77

Szigorúan titkos!

Puja Frigyes elvtársnak
külügyminiszter,
Budapest

Kedves Puja Elvtárs!

Mellékelten megküldöm LÉNÁRD ÖDÖN elítélt, volt piarista szerzetes, ügyében készített jelentést.

Mivel ügyében közös előterjesztést kell tennünk, az anyagot elkészülte után, aláírásra kérem nekem is megküldeni.

Budapest, 1977. június 23.

Eltvársi Üdvözzel:
Benkei /Benkei András/

Mell.: 3 lap

A MAGYAR
NÉPKÖZTÁRSASÁG
KÜLÜGYMINISZTERE

Benkei András elvtárs,
belügyminiszter,

Budapest

Kedves Benkei Elvtárs!

Mellékelten megküldöm - aláírás céljából - a Kádár János elvtárs számára készített feljegyzést.

Kérek, hogy ird alá, és utána juttasd el Katona István elvtársnak a KB Irodára.

Budapest, 1977. június 24.

Eltvársi Üdvözzel:
Puja Frigyes

BELÜGYMINISZTÉRIUM

KÜLÜGYMINISZTÉRIUM

JAVASLAT

Kádár János elvtársnak

Casaroli érsek, a Vatikán Közügyek Tanácsának titkára (külügyminiszter) Kádár elvtárs vatikáni látogatása után megkereste római nagykövetségünket és a mellékelt feljegyzés átadásával közbenjárást kért Lénárd Ödön piarista szerzetes ügyében. Lénárd Ödön ügyét kivizsgáltuk. Nevezettet eddig három alkalommal ítélték el. Legutóbb 1967. november 31-én az államrend ellen elkövetett izgatás és államellenes összeesküvés vezetésének büntetése miatt 19 évi, szigorított börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték. Az érvényben lévő rendelkezések alapján 1978. január 29-én szabadulna.

Az 1976-os magyar-vatikáni tárgyalások során Poggi érsek már kérte, hogy tegyük lehetővé Lénárd szabadlábra helyezését. Lékai bíboros megbízottja közölte is Lénárddal, hogy a Vatikán lépéseket kíván tenni szabadulása érdekében. Az üzenetre Lénárd akkor azt a választotta, hogy sem Lékaitól, sem a Vatikántól nem kért közbenjárást, le akarja tölteni büntetését, s magatartásán nem kíván változtatni.

Miklós Imre elvtárs véleménye szerint nevezett szabadlábra helyezése egyházpolitikai szempontból nem jelent problémát, a Vatikánt pedig ismét meggyőzőné jószándékunkról.

Casaroli érsek újabb kérését figyelembe véve javasoljuk, hogy Lénárd részesüljön kegyelemben, hátralévő büntetését engedjük el, s amennyiben ezt kéri, tegyük lehetővé részére az ország elhagyását.

Javasoljuk továbbá, hogy a döntésről római nagykövetségünk útján tájékoztassuk Casaroli érseket.

Budapest, 1977. június 24.

Benkei András

Puja Frigyes

Jelzet: MOL XIX-B-1-ai 1-a/927/1977. (135. d.) (Magyar Országos Levéltár - Belügyminisztérium - Miniszteri titkárság); valamint MOL XIX-J-1-j 1977 Vatikán 160-2 004102/2 (131. d.) (Magyar Országos Levéltár - Külügyminisztérium Visszaminősített Tük iratok)

d.

Benkei András belügyminiszter válaszlevele Rácz Sándornak

Rácz Sándor elvtársnak
MSZMP KB Közigazgatási és Adminisztratív
Osztály Vezetője,

Budapest

Kedves Rácz Elvtárs!

Kérésed alapján megvizsgáltam - Katona István elvtárs által hozzád küldött - Lénárd Ödön szabadlábra helyezési és Hetey László kivándorlási kérelmeket.

A vizsgálat eredményéről készült jelentésemet megküldöm.

Egyben tájékoztatlak, hogy Lénárd Ödön ügyében - Puja Frigyes elvtárral közös - jelentésünket Katona István elvtársnak már korábban megküldtem.

Budapest, 1977. június 29.

Eltvársi Üdvözzel:
Benkei
/Benkei András/

Jelzet: MOL XIX-B-1-ai 1-a/927/1977. (135. d.) (Magyar Országos Levéltár - Belügyminisztérium - Miniszteri titkárság)

e.

Részlet az MSZMP KB Politikai Bizottságának 1977. június 28-ai üléséről Kádár János szóbeli bejelentésének tudomásul vétele.

20./ Kádár János
elvtárs szóbeli
bejelentése alapján

a Politikai Bizottság tudomásul veszi, hogy Kádár János elvtárs vatikáni tartózkodása idején Casaroli érsek közbenjárást kért a börtönbüntetését töltő Lénárd Ödön érdekében. Egyetért azzal, hogy az Állami Egyházügyi Hivatal kezdeményezze az Igazságügyi Minisztériumnál a kegyelmi eljárás megindítását, ugyanakkor illetékes egyházi szervekkel állapodjon meg abban, hogy Lénárd Ödön szabadon bocsátása után hagyja el az országot.

f.

Korom Mihály igazságügy miniszter előterjesztése a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának Lénárd Ödön kegyelemben részesítéséről

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

00184/1/1977. IM. TÜK.

SZIGORÚAN TITKOS!

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ELNÖKI TANÁCSÁNAK,
BUDAPEST.

Dr. Korom Mihály
igazságügyminiszter

előterjesztése:

Lénárd Ödön elítélt kegyelemben
részesítése iránt.

Tisztelt Elnöki Tanács!

A Fővárosi Bíróság 1967. szeptember 2-án kelt ítéletével

Lénárd Ödönt (1911. Budapest, a. Bochandeczky Adél)

izgatás, népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetése és összeesküvés vezetése miatt összűntetésűl 19 évi szabadságvesztésre ítélte.

A Legfelsőbb Bíróság 1967. október 31-én az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta.

Az összűntetési ítélet alapűgyei:

Lénárd Ödön - aki korábban a piarista rend tanára volt - 1948 év tavaszán társaival az iskolák államosítása ellen izgató tartalmű körleveleket készített és azokat plébániákna, katolikus szervezeteknek és különböző vezetőknek küldték meg.

Ezért a bíróság 1948-ban 6 évi szabadságvesztésre, teljes vagyonekobzásra ítélte, és a közűgyektől gyakorlásától 10 évre eltiltotta. 1953-ban közkegyelemmel szabadult.

1954-1960-as években egy nagyobb illegális szervezetet hozott létre, amelynek a célja az volt, hogy olyan „megbízható fiatalokat” neveljenek, akik alkalmasak lehetnek a szocialista társadalmi rend megdöntése esetén a hatalom átvételére. Elítélt vezetésével a szervezet aktívan működött.

Ezért a bíróság 1961-ben 7 évi és 6 hónapi szabadságvesztésre, teljes vagyonekobzásra ítélte, 10 évre a közűgyek gyakorlásától eltiltotta. Megállapította, hogy a közkegyelem vele kapcsolatban hatályát veszti.

A bíróság a fenti két büntetést összűntetésbe foglalva 13 évi és 2 hónapi szabadságvesztésre ítélte, amelyből 1963-ban ismét közkegyelemmel szabadult.

Szabadulása után újból egy illegális szervezetet hozott létre, amely már szűkebb körű volt és társaival államellenes tevékenységet folytatott.

Ezért a bíróság 1967-ben 8 évi szabadságvesztésre, teljes vagyonekobzásra ítélte és a közűgyek gyakorlásától 8 évre eltiltotta. Büntetéséből 1978. január 29-én szabadulna.

Javasolom az összűntetéseként kiszabott 19 évi szabadságvesztés hátralévő részének kegyelemből való elengedését.

Indoklás: Elítélt a büntetésének túlnyomó részét kitöltötte. Az állam és az egyház, valamint hazánk és a Vatikán közötti kapcsolatok alakulása indokolja a kegyelem gyakorlását. A kegyelmi javaslatra vatikáni kezdeményezésre került sor, amellyel az Állam és Egyházűgyi Hivatal egyetért.

A vonatkozó határozat-tervezetet csatolom.

Budapest, 1977. június 29.

dr. Korom Mihály
/dr. Korom Mihály/

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa - az igazságűgy-miniszter előterjesztésére - a vonatkozó ítéletek egyéb rendelkezéseinek érintetlenűl hagyása mellett - Lénárd Ödön (1911. Budapest, a: Bochandeczky Adél) elítélre összűntetéséként kiszabott 19 évi szabadságvesztés hátralévő részét kegyelemből elengedi.

Jelzet: MOL XVIII-2-c 10-17/11/1977. sz. (Magyar Országos Levéltár - Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa - Kegyelemi Határozatok - Lénárd Ödön kegyelmi ügye.)

**A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának kegyelmi határozata
1977. június 29.**

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG ELNÖKI TANÁCSÁNAK
10-17/11/1977. sz. határozata

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa

Lénárd Ödönt

(1911. Budapest, a: Bochandeczky Adél)

elítélre összűntetéséként kiszabott 19 évi szabadságvesztés hátralévő részét kegyelemből elengedi.

Budapest, 1977. évi június hó 29. napján.

Losoncz Pál Vass Istvánné Az Elnöki Tanács
Az Elnöki Tanács titkára
elnöke helyett

Jelzet: MOL XVIII-2-c 10-17/11/1977. sz. (Magyar Országos Levéltár - Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa - Kegyelemi Határozatok - Lénárd Ödön kegyelmi ügye.)

Tárgyalások Lénárd Ödön sorsáról szabadulása után

a.

Miklós Imre az ÁEH elnökének feljegyzése Aczél Györgynek, a Minisztertanács elnökhelyettesének Albert István piarista rendfőnökkel folytatott beszélgetésről

Szigorúan titkos!
0026-1/1977.

Aczél György elvtársnak,
a Minisztertanács elnökhelyettese
Budapest

Kedves Aczél elvtárs!

Mellékelten küldöm Albert István piarista tartományfőnökkel folytatott beszélgetésemről készített feljegyzést.

Budapest, 1977. június 30.

Eltvársi Üdvözzettel:
Miklós Imre /Miklós Imre/

ÁLLAMI EGYHÁZÜGYI HIVATAL

Szigorúan titkos!
0026-1/1977.

Feljegyzés
Aczél György elvtárs részére

Ma reggel tájékoztattam Albert Istvánt, a Magyarországi Piarista Rend tartományfőnökét arról, hogy Lénárd Ödön piarista papot a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Vatikán kérésére kegyelemben részesítette.

Felkértem arra, hogy a ma délelőtt szabaduló Lénárdot fogadják be, és gondoskodjanak elhelyezéséről, mindaddig, amíg Lénárd ügye véglegesen rendeződik.

Albert István tartományfőnök készségét fejezte ki arra vonatkozóan, hogy Lénárdot a rend kereten belül, levéltárosi vagy könyvtárosi beosztásban foglalkoztatja. Elmondotta, hogy Lénárd öccsétől nyert információ szerint - aki testvérét többször meglátogatta a börtönben - Lénárd elzárkózik olyan megoldástól, hogy külföldre távozzék.

Közöltem Albert tartományfőnökkel, hogy Lénárd további sorsáról Lékai bíborossal, Casaroli érsekkel, esetleg a Piarista Rend központjával folytatandó konzultáció után lesz helyes dönteni.

Albert István tartományfőnök kérésemre vállalta, hogy menetközben tájékoztat Lénárral kapcsolatos tapasztalatairól.

Budapest, 1977. június 30.

Jelzet: MOL XIX-A-21-d 0026-1/1977. (103. d.) (Magyar Országos Levéltár - Állami Egyháziügyi Hivatal TÜK iratok)

b.

Feljegyzés Sárdi Károly vezérőrnagy, a Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnoka részére.

BUDAPESTI FEGYGÁZ ÉS
SZIGORÍTOTT BÖRTÖN
Budapest, X. Kozma u. 13.

TITKOS

1977.

Dr. Sárdi Károly bv. vezérőrnagy Elvtársnak
az IM. Bv. Országos Parancsnoka

Budapest

Jelentem, hogy 1977. június 29-én 16 óra 20 perckor Kocsisné elvtársnőtől - a Bírósági Bv. Ügyek Osztályának vezetőjétől - utasítást kaptam, hogy Dr. Lénárd Ödön EB-49-04 nytsz [nyilvántartási számú] elítéltet június 30-án 9.00 órakor szabadítsam.

Kocsisné elvtársnő közölte velem, hogy a Miniszter Elvtárs utasítása, mely szerint a NET [Népköztársaság Elnöki Tanácsa] büntetésének hátralévő részét kegyelemből elengedi. Utasítást kaptam arra is, hogy a kegyelmi határozatot a következő szöveggel közöljem:

„A Vatikán kezdeményezésre a Magyar Népköztársaság és a Vatikán kapcsolataira tekintettel a NET a kiszabott büntetésnek hátralévő részét kegyelemből elengedi.”

Egyben utasítást kaptam arra is, hogy közöljem vele, hogy szabadulása után a piarista rendházban jelentkezzen.

Ma reggel Kocsis elvtársnő az utasítást kiegészítette azzal, hogy Lénárd Ödönnel semmilyen vitába ne bocsátkozzák, amennyiben a kegyelmi intézkedést nem fogadja el, kísértessen vissza a zárkájába.

A szabadítást ennek megfelelően hajtottam végre. A határozat közlésénél jelen volt Szőke István alezr. és Komáromi László szds. igazgatási szolgálatvezető. Lénárd a határozatot tudomásul vette, semmilyen észrevételt ahhoz nem fűzött.

Teljes elszámolással letételeinek - köztük 6117,90 Ft. szabaduló pénz - átadásával 1977. június 30-án 9 óra 05-kor szabadítottam. Taxiba ültettük, és ismételtelen közöltem vele, hogy a piarista rendházban jelentkezzen.

Intézkedéseimet és annak lebonyolítását a Miniszter Elvtársnak személyesen jelentettem. Jelentésemet a Miniszter Elvtárs elfogadta.

Dr. Lénárd Ödön adatai:
1911. szeptember 11-én született Budapesten.
Anyja: Bochandeczky Adél.
Eredeti foglalkozása: piarista tanár
Többször volt büntetve.
Bűncselekménye: összeesküvés, szervezkedés
vezetése és izgatás.
Össz büntetése: 19 év, melyből 1978. január 29-én
szabadult volna.

Budapest, 1977. június 30.

Dr. Klucsó Béla bv.ezds.
Intézetparancsnok.

c.

Miklós Imrének, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének levele Bényi József külügyminisztériumi csoportfőnöknek

ÁLLAMI EGYHÁZÜGYI HIVATAL
ELNÖK

Szigorúan titkos!
0022-5/1977.

Dr. Bényi József elvtársnak,
csoportfőnök
Budapest

Kedves Bényi elvtárs!

Kérem római nagykövetségünk útján az alábbi távirat továbbítását Casaroli érsek részére:

„A Vatikán kérésére a Magyar Népköztársaság Elnöki tanácsa kegyelemben részesítette Lénárd Ödön piarista szerzetest. 1977. június 30-án szabadult. Szükség lenne arra, hogy ezzel kapcsolatban Poggi érsek és Straub István, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese 1977. július 4-10. közötti héten Rómában találkozzon. Kérjük, jelöljék meg a megfelelő időpontot. Sürgős választ kérünk. Miklós Imre.”

Budapest, 1977. július 1.

Eltársi Üdvözlettel:
Miklós Imre
/Miklós Imre/

Jelzet: MOL XIX-J-1-j 1977 Vatikán 160-2 004102 (131. d.) (Magyar Országos Levéltár - Külügyminisztérium Visszaminősített Tük iratok); valamint MOL XIX-A-21-d 0022-5/1977. (Magyar Országos Levéltár - Állami Egyházügyi Hivatal TUK iratok)

d.

Miklós Imre levele Puja Frigyes külügyminiszternek Lénárd Ödön szabadulása ügyében

ÁLLAMI EGYHÁZÜGYI HIVATAL
ELNÖK

Szigorúan titkos!
0022-5/b/1977.
1 db melléklet

Illetékes Bényi e. Nagy 7/12. ikt. szig. titk. Bényi VII/19.

Puja Frigyes elvtársnak
külügyminiszter
Budapest

Kedves Puja elvtárs!

Lénárd Ödön piarista szerzetes ügyének megoldása érdekében Straub István elvtárs, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese 1977. július 6-8. között Rómában megbeszélést folytatott a Vatikán képviselőivel. Jelentését tájékoztatásul csatoltan megküldöm.

Budapest, 1977. július 11.

Eltársi Üdvözlettel:
Miklós Imre /Miklós Imre/

ÁLLAMI EGYHÁZÜGYI HIVATAL

Szigorúan titkos!
0022-5/b/1977.
Készült: 6 példányban

J e l e n t é s
a Vatikán képviselőivel folytatott tárgyalásról

1977. július 6-8. között Rómában megbeszélést folytattam Silvestrini érsekkel, az Egyházi Közügyek Tanácsa helyettes vezetőjével. Találkoztam Casaroli érsekkel, aki a római nagykövetségünk társaságában ebédre is meghívott.

- Silvestrini érseket tájékoztattam arról, hogy a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Szentszék kérésére kegyelemben részesítette Lénárd Ödön piarista szerzetest. Ráműtöttem arra, hogy az állam és a magyar katolikus egyház közötti kedvező viszony elősegítette a kegyelmi döntés meghozatalát. Ugyanakkor azonban az évtizedeken keresztül szerzett tapasztalataink alapján feltételezhető, hogy Lénárd Ödön nem tud beilleszkedni a törvényes rendbe. - Hivatkozva Lékai László bíboros érsek egyetértésére, javasoltam: a Szentszék intézkedjék, hogy a Piarista Rend központi vezetése rendelje Lénárd Ödönt Rómába és a Magyar Népköztársaság területén kívül kapjon egyházi beosztást.

Tárgyaló partnereink a javaslatot egyetértéssel fogadták. Kérték, adjunk lehetőséget arra, hogy a Piarista Rend egyik vezetője néhány napon belül Budapestre utazhassék azzal a céllal, hogy személyes beszélgetést folytasson Lénárddal. Türelemet és megértést kértek a lebonyolítás módját illetően. A továbbiakról Elgondolásukkal egyetértettem.

- Casaroli érsek és a Vatikán más munkatársai több alkalommal kiemelten foglalkoztak Kádár János elvtárs vatikáni látogatásával. Igen pozitívan és elismerően nyilatkoztak. Érdeklődtek a hazai visszhang iránt. Casaroli érsek szólt arról, hogy a pápa igen nagyra értékelte Kádár elvtárs nyílt, őszinte megállapításait, azok mély emberi tartalmát. Mint mondta, mindez nagy hatással volt a pápára.

Casaroli kihangsúlyozta: Kádár elvtárs látogatása megkoronázta az eddig folytatott jó kapcsolatokat és megerősítette az őszinte jóviszony fontosságát, amely egyben a jövőbe is mutat. Kiemelte a látogatás nemzetközi jelentőségét.

A mindvégig szívélyes légkörű megbeszélésén a Vatikán részéről nyitottságot és konstruktív magatartást tapasztaltam. Szóba hozták, hogy következő tárgyalásunkat szeptemberben, illetve októberben tervezik.

Budapest, 1977. július 11.

Straub István

Jelzet: MOL XIX-J-1-j 1977 Vatikán 160-2 004102/1 (131. d.) (Magyar Országos Levéltár - Külügyminisztérium Visszaminősített Tük iratok); valamint MOL XIX-A-21-d 0022-5/1977. (Magyar Országos Levéltár - Állami Egyházügyi Hivatal - TUK iratok)

e.

*Emlékeztető
az 1977. július 18-i vezetői értekezletről*

Napirend: Tájékoztatás és aktuális feladatok.

Miklós Imre elvtárs:

- Tájékoztatása Kádár János elvtárral július 15-én történt megbeszéléséről
- Lékai bíborossal július 16-án folytatott tárgyalásról, és
- Felhívja a figyelmet néhány aktuális feladatra.

1. Kádár János elvtárs július 15-én fogadta Miklós elvtársat. Érdeklődött Lénárd Ödön volt piarista szerzetes ügyének fejleményeiről, hogyan hajtottuk végre elképzeléseit. Érdeklődött továbbá arról, hogy a pápával való találkozásáról milyen reagálásokat tapasztalt Lékai bíboros a római bíborosi konzisztóriumon való részvétele alkalmával.

Kádár elvtárs jóváhagyta Lénárd Ödön ügyében tett intézkedéseinket. Helyeselte, hogy nem üzenetváltással oldottuk meg, hanem személyesen tárgyaltunk a Vatikán képviselivel. Kádár elvtárs a mi részünkről befejezettnek tekinti az akciót, mivel a Vatikán elfogadta a javaslatunkat és annak kivitelezéséhez türelmünket kérte. Kádár elvtárs helyeselte, hogy az ügybe bevontuk Lékai bíborost is.

Miklós elvtárs itt tért ki arra, hogy Kádár elvtárral történt megbeszélése után érkezett Magyarországra a piarista rend központjától a kiküldött. Közben Lénárd eltűnt ugyan Budapestről, de előkerítették, és végül is létrejött a találkozás, amiről Albert Istvánnal, a rend főnökével Miklós elvtárs is beszélt. A központi kiküldött megtette az ajánlatát, hogy Lénárd egy évre menjen ki Rómába. Felmerült Lénárd részéről, hogy kapna-e útlevelet, és ha akar visszajöhetne-e. Pozitívum, hogy Lénárd egyelőre nem mondott nemet, más kérdés hogy majd kimegy-e.

A központi kiküldött visszautazott, mi nem sűrűjük az ügyet, kívül maradunk. - Miklós elvtárs Lékai bíborosnak a július 17-i megbeszélésük alkalmával kifejezésre juttatta, hogy Lénárdot hozza kapcsolatba azokkal a rendtársakkal, akikre hallgat, és akik befolyásolhatják. Lékai vállalta ezt.

A Lénárd ügyben a Vatikánnal folytatott tárgyalásunkról készült jelentés másolatát Miklós elvtárs olvasásra átadta Kádár elvtársnak. A jelentéssel Kádár elvtárs egyetértett. - Miklós elvtárs megkérdezte, hogy nem tűnne-e fontoskodásnak, ha néhány kivételes esetben, általunk fontosnak ítélt kérdésben jelentésüket közvetlenül Kádár elvtársnak is megküldenénk. Kádár elvtárs helyeselte ezt, mondta, hogy „a címek között írjanak fel.”

Miklós elvtárs tájékoztatta Kádár elvtársat arról, hogy Lékai bíboros a velünk való beszélgetés alapján a római konzisztóriumra megfelelően felkészülve ment ki, és igen kedvező képet vitt a hazai visszhangról. Rómában beszámolt a Kádár elvtárral az Egyházi Hivatalban történt találkozásáról. Lékai Rómából is nagyon kedvező képet hozott, Kádár elvtárs valóban nagy hatással volt a pápára és a bíborosok körében, akikkel Lékai találkozott, jó reagálás volt. Érdekes, hogy Tomasek csehszlovák püspök megkereste Lékait, hogy beszéljen neki a magyarországi helyzetről. Casaroli szintén reálisnak tartja a vatikáni-magyar kapcsolatokat, Straub elvtársnak elmondta, hogy lényegében nem várnak a korábbtól eltérő változást.

Kádár elvtárs ezután kifejezte, hogy szeretné folytatni a beszélgetést más dolgokban is. Visszatért a Hivatalban tett látogatására, örült, hogy a két félidős látogatás létrejött. Úgy gondolja, hogy Lékaiékkal való találkozásra szükség volt, annak tartalma miatt, a Hivatal dolgozóival való találkozására pedig azért, hogy jó hangsúlyt kapjon, milyen országrészt vállaltak a munkában a Hivatal dolgozói. Kádár elvtárs elmondta, hogy azóta több alkalommal volt erről szó, a Politikai Bizottsági és más vezetői szintű üléseken is. Ez helyénvaló, - mert hiba lenne, ha nem kapna hangsúlyt.

Kádár elvtárs felvetette még azt is: nagyon sajnálja, hogy Miklós elvtárs nem volt vele a Vatikánban, de mint mondta, ő erről tulajdonképpen megfeledkezett. Miklós elvtárs Kádár elvtársnak a felvetésre úgy válaszolt, hogy ő még jobban sajnálja. Ezzel kapcsolatban Miklós elvtárs elmondta, hogy az egyházak vezetői részéről is felmerült ez az észrevétel, amire azt a magyarázatot adta, hogy megítélése szerint a helsinki dokumentumot aláíró két állam részéről a nemzetközi kérdéseket akarták kihangsúlyozni, nem pedig az egyházpolitikát. Kádár elvtárs helyeselte ezt a magyarázatot.

Miklós elvtárs ezután említést tett a protestáns személyi kérdésekben történő változásokról, hogyan gondoljuk a protestáns egyházak vezetését megerősíteni és hosszabb távon biztosítani. Kádár elvtárs elismerően szólt Bartha püspökről.

A Jugoszláv egyházi hivatallal történt tárgyalásunk is szóba került, valamint az, hogy a jugoszlávok kérték az 1975. évi nemzetközi tárgyalásunk anyagát. Miklós elvtárs jelezte a román állami egyházi hivataltól érkezett meghívást is. Kádár elvtárs helyeselte tárgyalásainkat.

Miklós elvtárs megemlítette Kádár elvtársnak, hogy munka alatt van, és e hónap végére elkészítjük javaslatunkat a Politikai Bizottsághoz néhány egyházpolitikai intézkedésre, amelyek végrehajtása esetén az egyházak vezetői igazolhatják társadalmi, politikai döntéseik helyességét, bizonyos konkrét kérdésekben is. (megjegyzés: Miklós elvtárs Aczél elvtárral e hétre kért kihallgatást, tehát ezt a javaslatot feltétlenül kéri ezen a héten.)

2. Lékai bíborossal történt július 16-i megbeszéléséről Miklós elvtárs az alábbiakban ad tájékoztatást:

- Utal arra, hogy Lékai bíboros néhány konkrét kérést átadott, amelyek felhasználhatók az előbbieken említett javaslat elkészítéséhez. Ezek: Katolikus szerzetesek létesítése Budapesten a Farkasréti temető közelében. Leányfalun lelkigyakorlatos ház létesítése.

Lékai bíborossal a továbbiakban még a következő kérdések kerültek szóba:

- Amerikai katolikus püspöki kar néhány tagja elfogadta a bíboros meghívását és ez év szept. 22-27. között Magyarországra látogat.
- A bíboros kérte az esztergomi Keresztény Múzeumba a Szt. László emlékkiállítás engedélyezését ez év szeptemberére. Miklós elvtárs ehhez hozzájárult. (A bíboros a Szt. László kiállításról az Osservatore Romanonak is írt. Kísérjük figyelemmel, hogyan csatlakozhatunk ehhez. Egyeztessük a megyével is.)
- A Szt. Kristóf emléklapokra vonatkozó kérést Miklós elvtárs szintén jóváhagyta. Bai elvtárs a szükséges írásbeli engedélyt adja ki.
- A püspöki konferencia szept. 20-21-én lesz.
- A bíboros gondban van Bánk érsek miatt. Vácra kerülése esetén botránytól tart. - Abban maradtunk, hogy Mihácz mint káptalani helynök megfelelő vezető Vácot, Bánk érsek is most várakozási állásponton van, bizakodó. ?szel pedig Lékai Bíboros beszél Poggival, hogy ő jöjjön Budapestre az ügy megbeszélése céljából.

3. Egyebek

4. Ijjas érsekkel Veszprémben júl. 13-án Miklós elvtárs programot szervezett, hogy ellensúlyozzák „mellözöttség” érzését. Ijjas érsek most az egyházmegyei határok módosításának tervével foglalkozik, valamint a nemzetiségek hitoktatásának kérdésével. Bátorítottuk, hogy csinálja ezeket.
5. A papi békemozgalom vezetőivel való beszélgetés lehetőségét - ami a terv szerint jún. 30-ig lett volna esedékes - Bai elvtárs megnézi és amennyiben legalább négyötöd részül elérhető, találkozásukat Miklós elvtárral megszervezi.
6. Rónay György a Vigília számára most egy nagyobb cikk összeállításán dolgozik, összefoglalja a jelentősebb egyházi eseményeket. Rónay foglalkoztatása helyes, ne csak Hegyi szerepeljen. (Megjegyzés: Hegyi Bélát más sajtó vonalon is foglalkoztatni kellene, hogy energiáját lekössük, talán az új Látóhatárnál.)
7. A református egyház személyi kérdései, amelyek Szamosközi püspök nyugdíjazása és Ráski Sándor halála miatt bekövetkeztek, intézés alatt vannak. Aczél elvtárs az új püspökre tett személyi javaslatunkkal egyetért. A Minisztertanácsi előterjesztést előkészítjük.
8. Július 25-én kerül sorra a vezetői értekezleten a fiatal papokkal való foglalkozásunkról a szóbeli beszámoló.
9. A második félévi munkatervet a protestáns főosztály és a gazdasági főosztály is készíttse el.
10. A Román Állami Egyházi Hivataltól megérkezett a meghívás. Miklós elvtárs számára aug. 1-10. közötti idő felelne meg. A Külügyminisztérium útján egyeztetjük az időpontot.
11. A szektákról szóló jelentés készül, illetve a protestáns főosztály átdolgozza.

Budapest, 1977. július 20.

Varga Ilona

Lénárd Ödön helyzete szabadulása után

a.

Albert István piarista tartományfőnök levele Lénárd Ödönnek.

**PIARISTA
TARTOMÁNYFŐNÖKSÉG** Bp. 1977. dec. 8.

BUDAPEST VIII., MIKSZÁTH KÁLMÁN TÉR 1.
TELEFON: 330-701.
LEVÉLCÍM: 1444. BUDAPEST 8. PF. 266.

Kedves Döncikém!

Dél előtt hivatott Lékai bíboros úr és átnyújtotta a mellékelt levelet továbbítás végett. Ezt Cserháti püspök úr hozta kézben. Ugyancsak felolvasta nekem azt a levelet, amelyet [Török] Jenő Cserháti püspök úrnak írt, és amelyet a bíboros úrral is elolvastatni kívánt. Ezekből gondolom, hogy miről van szó ebben a levélben. Tőlem vár a bíboros úr választ álláspontodat illetően, mert holnap jön Poggi érsek, és szóba fog kerülni a Te ügyed is. Előtte a bíboros úr nagyon határozottan azt képviselte, hogy nemcsak rendi és magyar egyházi érdekek, hanem a Vatikánnak quasi feltétele is volt, hogy Te kimenj az országból.

Végtelenül sajnálom, hogy ilyen módon kell képviselnem Feléd egy felsőbbégi akaratot.

Szeretnék erről Veled beszélni. A holnapi nap nem alkalmas. Szombaton délben elutazom, de 11 óráig rendelkezésre állok. Kedden már itthon kell lennem, esetleg akkor.

Szeretettel Pista

Jelzet: A levél eredetije Lénárd Ödön hagyaték Jelenkori Keresztény Archívum, Vác. Megtalálható még: PRMTKL I.1.b. Iktatlan iratok, 1977. (Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Levéltára I. Acta provincialia I.1.b. Archivum Provinciae Hungariae novum (Periodus secunda, APHN) Tartományfőnöki levelezés, Vegyes ügyek, Lénárd Ödön szabadulása és kórházi kezelésével kapcsolatos levelezés. 1977.)

b.

Albert István piarista tartományfőnök levele Straub Istvánnak az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettesének.

PIARISTA TARTOMÁNYFŐNÖKSÉG
BUDAPEST VIII., MIKSZÁTH KÁLMÁN TÉR 1.
TELEFON: 330-701.
LEVÉLCÍM: 1444. BUDAPEST 8. PF. 266.

ELNÖKHELYETTES ÚR!

Szeretném hinni, hogy nem jártam el Elnökhelyettes Úr szándéka ellenére, amikor a szobámban tett Lénárdra vonatkozó megjegyzéseit nem kezeltem bizalmasként, hiszen azok mások jelenlétében is hangoztak el. Elnökhelyettes Úr szavait én fölhasználtam, amikor Lékai bíboros úr utasítására beszéltem Lénárd Ödönrel Poggi érsek úr érkezése előtt ügyének be nem fejezett voltáról. Azt mondtam, hogy lényegében ugyanezt az álláspontot képviselte Elnökhelyettes Úr is, és hozzátette, hogy az ügy elintézésével nem fognak a végletekig várni.

Nem számítottam a beszélgetés ilyen fordulatára. Lénárd Ödön már akkor meglehetősen ingerülten reagált, és azt mondta, hogy a rendelkezésre álló törvényes eszközök igénybe vételével védelmet fog keresni önmaga számára. Néhány napja azután beküldte hozzám a mellékelt írást. Azt nem tudom biztosan, hogy beküldte-e a jelzett címekre, de nem tartom valószínűtlennek.

Úgy gondolom, hogy Elnökhelyettes Úrnak kell tudnia erről a fordulatról, azért tartottam szükségesnek - nem hivatalosan - ezt a bejelentést.

Tisztelettel

Albert István
/Albert István/
piarista tartományfőnök

Jelzet: MOL XIX-A-21-b 18. tétel 12988/1977. 234. d. (Magyar Országos Levéltár - Állami Egyházügyi Hivatal - TÜK iratok)

c.

Lénárd Ödön levele a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának, Kádár Jánosnak, az MSZMP Központi Bizottsága első titkárának, a Legfőbb Ügyészségnek.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának
Kádár Jánosnak, az MSZMP Központi Bizottsága első titkárának
A Legfőbb Ügyészségnek

Alulírott, Lénárd Ödön /szül.: Bp. 1911. IX. 11. anyja neve: Bochdaneczky Adél/ panasszal és védelmük kikérésével fordulok Önökhöz az alábbi ügyben: Egyházi keretbe soha be nem vett, 66 éves [római] k[atolikus] pap, piarista tanár vagyok. Olyan világnézeti jellegű vádak alapján, melyekkel kapcsolatban mindig hangoztattam az ártatlanságomat 19 évnyi összsbüntetésre ítélték, amelyből a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1977. június 29-én kelt 10-17/11/1977. számú határozatával - a vonatkozó ítélet egyéb rendelkezéseinek érintetlenül hagyása mellett - kegyelemből elengedett kb. hét hónappal az ítélet lejártá előtt. Erről a Fővárosi Bíróság TB.XVI.9215/1967/15. szám alatt írásban hivatalosan értesített. Szabadításomkor a Budapesti Fegyház és Szigorított Börtön parancsnoka ünnepélyes körülmények közt hirdette ki előttem, hogy Kádár János római látogatása alkalmából - a Magyar Népköztársaság és a Vatikán közötti megegyezés értelmében - szabadul, és - oda megy, ahova akar -. Ez ügyben mindmáig nem is kaptam sehonnán semmi további hivatalos megkeresést. Ugyanakkor közvetve, nem hivatalosan, visszatérően ki vagyok téve különböző fenyegető jellegű szóbeli üzeneteknek és közléseknek, melyek azt inszINUÁLJÁK, hogy a Vatikánnal való megegyezés bizonyos feltételekkel történt, pl. azzal, hogy hagyjam el az országot. Nem tekintve azt, hogy a fennálló rendelkezések szerint ítéletem jogi lejártakor /1978. január/ kezdődik a fent idézett határozat értelmében 10 éves politikai jogvesztésem, és csak ezután 10 évre, tehát 1998-ban kaphatnék törvényesen nyugati útlevelet - magam nem is hiszem semmi ilyesminek a létét. Hiszen ennek a közlésével nem vártak volna egy félét, hanem ugyanúgy azonnal tudomásomra hozták volna, mint a kegyelem tényét.

Meg kell jegyezmem, hogy rajtam kívül álló okokból harminc éve semmiféle magyar egyházi hatóság nem rendelkezhetik felettem. A püspöki kar tagjai nem, mert soha nem tartoztam egyetlen egyházmegyéhez sem. A piarista rendfőnök sem, mert harminc év alatt nem vettem keretbe, és ennyi idő után ma már nem is vagyok hajlandó elhagyni családi és baráti körömet, akik a velem szemben érvényesült sztálinista magatartás idején személyi nehézségek és anyagi áldozatok árán is iparkodtak sorsomom könnyíteni, amire a hivatalos magyar egyházi vezetőség nem szánta rá magát.

Konkrét panaszom, mint már utaltam rá, hogy magasabb szervekre, illetve a megegyezésre hivatkozva az ország elhagyására akarnak rávenni, mások elhintenek egyházi hatóságoknál, pl. a piarista rendházban olyan suttogó propagandát, hogy - régi életét folytatja -, vagy - együttműködik ezzel és ezzel /a megnevezett/ pappal - stb., mint ezt legutóbb hivatalos személyek, az Állami Egyházügyi Hivatal alkalmazottai a piarista rendfőnök szobájában többek jelenlétében tették, olyan fenyegetésekkel kísérve, hogy ők ez ügyben - nem várnak a végtelenségig -. Az ilyen jellegű fenyegetésekkel szemben kérem az Önök védelmét.

Meg szeretném jegyezni, hogy jelenlegi életemet elsősorban a súlyos és tartós börtönelmények okozta egészségügyi nehézségeim helyrehozatala szabja meg. Azután a világ több mint egy évtizednyi szellemi életétől való lemaradásomat kell behoznom. A fentiek miatt még nem is tudtam minden olyan ismerősömmel találkozni, akivel emberi szempontok szerint kellett volna. De az is elfogadhatatlan, hogy ne érintkezhessek tetszőleges sürgősséggel bárkivel, aki a hatóságok által törvényesen nem kifogásoltan szabadon él.

Ugyanígy nem eshetik kifogás alá, hogy jelenlegi egészségi állapotomban, kimerültségem által engedett tetszés szerinti időben a lakásomon misézsem, és ezt még tartós ideig fenn is óhajtom tartani. Hivatkozom a Magyar Közlöny 1976. április 22-i 32. számában megjelent 1976. évi 8. számú Elnöki Tanácsi törvényerejű rendelet 18. cikk 1. pontjára: - Mindenkinek joga van - hogy vallását, vagy meggyőződését vallásos cselekmények és szertartások végzése útján akár *egyénilag, akár másokkal együttesen nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa, gyakorolhassa és taníthassa.*-

Amennyiben pedig a társadalmi életből több mint egy évtizednyi kiesésem révén valamit helytelenül csinálnék, a *megfelelő hatóság törvényes rendelkezésekkel alátámasztott, hivatalos, írásos megkeresésének* mindig hozzáférhető vagyok. De akár az ÁEH, akár bármi más hivatal fent körvonalazott és általam törvénytörően fenyegetően tudott eljárása ellen tiltakozom, és erre kifejezetten *hivatalos és törvényes védelmet kérek.*

Elnézésüket kérem, hogy az alsóbb hatóságok törvénytörő magatartása miatt kénytelen voltam egyéni ügyemmel hivatali munkájukat megterhelni, de hiszem, hogy megértetek, és így szíves válaszukat várja

/Lénárd Ödön/
1085 Budapest, VIII.
József körút 62.

Jelzet: MOL XIX-A-21-b 18. tétel 12988/1977. 234. d. (Magyar Országos Levéltár - Állami Egyházügyi Hivatal - TÜK iratok)

d.

A római nagykövetség rejtjel távirata Miklós Imre tájékoztatására

	4/137	Szigorúan titkos!
2785	278511.40	
FELJEGYZÉS I.		
Dátum: 1978. február 9. Róma	Kí. 13.05	
	T. Lénárd Ödön ügye ikt. Bényi 2/9.	

Miklós Imre elvtárs tájékoztatására közlöm:

Zsigmond elvtárs 8-án meglátogatta Tomek piarista exgenerálist, aki elmondta, hogy reménytelennek ítéli meg Lénárd Ödön ügyének a kívánt módon való megoldását. A rend generálisa, aki utasítást adhatna Lénárdnak, hogy jöjjön Rómába, arra az álláspontra helyezkedett, hogy a döntést teljes egészében Lénárdra kell bízni, nem lehet hatalmi szóval utasítani az országot elhagyására.

A generális jelenleg Amerikában tartózkodik, így Tomek sem tudja befolyásolni. A helyettes viszont nem mer a generális szándékától eltérő intézkedést tenni.

Tomek tudomása szerint Poggi is azon az állásponton van, hogy Lénárdot ki kell hozni az országból, de a generálissal szemben, aki a zsinat határozatára hivatkozva nem tud fellépni.

Mind Poggi, mind Tomek várják Lékai római utazását, hogy a kérdésben is megbeszélést folytassanak vele.

Jelzet: MOL XIX-J-1-j 1978. Vatikán 160-2 001323 (138. d.) (Magyar Országos Levéltár - Külügyminisztérium Visszaminősített Tük iratok)

Lénárd Ödön összefoglaló beszámolója a hivatalba lépő Varga László provinciális számára

Főtisztelendő Rendfőnök Úr

Szeretettel köszöntelek új és nem könnyű feladatodban, későn talán, de nem elkésve, mert időközben vidéken is tartózkodtam, pihenőben.

Számolva azzal, hogy személyemmel kapcsolatban Téged is le fognak rohanni, s azzal is, hogy korodnál, továbbá helyi és személyi kapcsolataink hiányánál fogva, a tények körül tájékozatlan és így támadható s esetleg félrevezethető is vagy, az alábbiakban viszonylag röviden összefoglaltam számodra mindazt, ami sorsomra az elmúlt évtizedekben lényeges és jellemző volt. Mint eddig sem tettem, most sem kívánok ezzel magam körül valamiféle propagandát kifejteni, vagy bárkit is támadni. De nem is titkos vagy csak most felszínre bukkanó dolgok ezek, s így szükség esetén belátásod szerint bárki előtt felhasználhatod őket.

Összefoglaló beszámoló az 1945-1978 közötti időről.

1/ Az első per

Az Actio Catholica Országos Központjának a háború után történt újjászervezésekor ennek egyházi vezetői szolgálatára hivatalosan kikérték a rendtől, és Zimány Gyula, akkori provinciális 1945. október 1-ével ebbe bele is egyezett. A kezdeményezés nem tőlem indult ki, és engem is váratlanul ért. Gyökere az volt, hogy az illetékesek korábban tanúi voltak olyan megnyilatkozásaimnak, mik nem törődve a divatos eszmeáramlatokkal csak az Evangéliumot fogadták el iránytűnek. Magam pedig azért nem zárkoztam el a kérdés elől, mert láttam a munka világnézeti kényességét, de szépségét és fontosságát is. Az Országos Elnökség kulturális titkára lettem, ami gyakorlatilag azt jelentette, hogy a szellemi jellegű feladatok az én kezemen mentek keresztül, mint pl. az évi országos kulturális munkaprogram. Így tartozott hozzám az akkoriban megalakult Katolikus Szülők Országos Szövetsége is. Mikor 1947-ben felmerült a hitvallásos iskolák államosításának terve, az ellene irányuló országos propagandának - tehát az Egyház elfogadása és igénye védelmének - ez a szervezett lett a kivitelezője. A munkát én irányítottam a felső egyházi vezetés intenciói szerint, de a magam meggyőződése- és beosztásból eredő szabadsággal is. A tízezérelv szétküldött brossurák jogellenességet nem tartalmaztak, és még ezt a munkát is leállítottam, mikor a javaslat törvényté vált, pedig mások az előzőleg számukra kedvező törvényes állapotot szabadon támadhatták. Kezdetben engem nem is letartóztatni, hanem csak hivatali helyiségemben kihallgatni akartak. Én azonban ezt megtagadtam, mondván, ilyen belső, egyházi ügyekről csak feletteseim írásos engedélyének birtokában vagyok hajlandó nyilatkozni, - erre tartóztattak le. Nem hivatalos beszélgetések során tudtam meg azt is, hogy valójában arról van szó, hogy biztosítsák az új törvény tömegjelenetektől mentes végrehajtását, és az Actio Catholica ellen, mint ilyesmiknek esetleges mozgatója ellen akartak fellépni. Nem rólam volt szó tehát, sem valami büntényről, hanem egy megfélemlítési akcióról, amelynek én, beosztásomból eredően, csak áldozata voltam.

Az ítélet hat évre szól. A körülmények az első két évben is rendkívül primitívek voltak, de a külsők segítségével még sokat jelenthetett. A koreai háború kitörésekor más százakkal együtt ún. „néma házba” kerültem, és három és fél éven keresztül még annyi felvilágosítást sem lehetett rólam szerezni, hogy egyáltalán életben vagyok-e még? Azok között, akiknek sorsában osztoztam, voltak, akik megőrültek, és voltak, akik meghaltak. A Nagy Imre-féle amnesztiával, 1953-ban szabadultam, amikor papírforma szerint ítéletemből már csak tíz hónap volt hátra.

2/ A második per

A Czapik-féle megegyezésről az utánam elítélt, és a közelemben került papok révén még odabent értesültem, és arról is, hogy Róma ezt elutasította. Így már odabent elhatároztam, hogy esetleges szabadulásomkor nem kérek papi beosztást, hanem egyszerű fizikai munkára fogok elmenni. A szempontjaim a következők voltak:

- A fentiek alapján nyugodt lelkiismerettel nem tehettem le a hivatalos esküt - ez szempont csak az 1964-es római megegyezéssel szűnt meg.
- Tapasztalataim alapján tudtam, hogy börtön-múltam elfeledtetésére papi beosztásom érdekében az eskűn kívül még különleges elkötelezettségeket is kellene vallanom, amikről szó sem lehetett.
- Számolnom kellett a magyar egyháziak szemléletében időközben beállt változásokkal is. Letartóztatásomkor a magyar egyház hivatalosan mellettem állt: az Actio Catholica biztosította számomra törvényes védelmet, családomnak még másfél éven keresztül folyósította a fizetésemet, s így ők kívülről tudtak engem élelmezni, az egyházi hatóságokhoz kijuttatott kéréseimet teljesítették, stb. Szabadulásomkor már lényegében azzal a szemlélettel találkoztam, ami nagyjából mindmáig uralkodó: elhatárolják magukat tőlem, mint „forrófejű ostobától”, aki „nem látja a valóságot”, „nem tud átélni”, „konok”, s így persze csak káros dolgai vannak, ilyenként az egyházi érdekeknek és minden rendes embernek terhes, és jó, ha minél távolabb van. Magam eleinte azt gondoltam, hogy a külső

kényszerhelyzetben belső hűségemet kell minél inkább tanúsítanom: a kápolnába jártam misézni, vasárnaponként a város másik végéről, ismerős vendéglátók közül is hazarohantam a rendházi ebédre, stb. Lassanként azonban rájöttem erre az engem kimondhatatlanul, de érezhetően elítélő magatartásra és arra, hogy ez lényegében - de sokszor személyében is - azonos azzal, amivel a háború alatt találkoztam, mikor az akkor divatos szemlélettel nem törődő magatartásomért egyszerűen zsidónak kiáltottak ki, pedig csak az Evangéliumhoz voltam hű.

Ilyen elgondolások alapján lettem trükkös kifutófiú az óbudai cipőjavító szövetkezetnél, és itt maradtam hét éven keresztül, a szövetkezet megszűntéig. Akkor a Fővárosi Vízműveknél vállaltam munkát, mint vízóra-leolvasó. Itt ért 1961-ben a második letartóztatás. Ez sem az én személyemnek szólt. Akkortájt egyesekben olyan irreális szemlélet hatalmasodott el, hogy mindazok, akik „kereten kívül” hittantánítással, lelkipásztori munkával foglalkoznak, öntudatos világnézetű magatartást tanúsítanak, valójában egy keresztényszocialista pártszervezet felépítésén dolgoznak. Ennek az elgondolásnak alapján egyetlen éjszakán több mint 3000 házátogatást tartottak, és egy fél év leforgása alatt 18 perben több mint száz női, férfi, papi és civil, felnőtt és fiatal vádlottat ítélték el. Magánbeszélgetésben alig öt évvel később ezekről már, mint „konceptios” perekéről beszéltek. Én is így kerültem ebbe a sodorba, hogy üzemi munkaidőm előtt és utána hűséges papi életet éltem. Az első 11 vádlottat felőlelő perben voltam a tizedik, hisz nem egy vádlott létező is - akikkel egyébként államellenes összeesküvést szöftek! - csak a vádlottak padján vettem tudomást. A katolikus világsajtó egykori jelentései beszámoltak fegyelmezett, de hűséges magatartásomról, ennek következtében én kaptam a legsúlyosabb ítéletet: hét és fél évet. De már 1963-ban nemzetközi politikai okokból általános politikai amnesztiát hirdettek, s ennek keretében velem együtt majdnem mindegyik akkori elítélt szabadult.

3/ A harmadik per

Tulajdonképpen csak ez szólt valójában a személyemnek. - Szabadulásom után a fent vázolt világnézeti helyzet nem változott meg, csak tovább élesedett. Így én is korábbi magatartásomat folytattam, miközben tudatosult bennem egyházi környezetemben egyre határozottabb ellenem fordulása. Hisz pl. már a második per kezdetén is, mikor az még csak nyomozati fokon volt, én még jogerős állami (bírószáji) állásfoglalás sem történt, a magyar püspöki kar pusztán nyomozói információk alapján, a vádlottak meghallgatása nélkül, országos körlevélben már, mint bűnösöktől határolta el magát tőlük. Ebben a levegőben érhetően szilárdult meg az a nézet, hogy egy ilyen két börtön által sem megtört, öntudatos világnézetű magatartás, melyet még a felőrölt egészség, és lassú haldoklás ténye sem enyhít, még akkor sem kívánatos, ha tényleg nem foglalkozik politikával. Így amikor 1966-ban harmadszor letartóztattak, az éppen úgy elhangzott, hogy „ez a per ugyan nagyon gyenge lábakon áll” mint az, hogy „olyan ítéletet fog kapni, hogy szenilis hülyeként szabaduljon”. A helyzetet megvilágítja az is, hogy letartóztattak az „egyesülési joggal való visszaélés” vádjával. Azután ezt elejtve első fokon elítélték „kérmkedésért”, hogy másodfok ezt is elejtve „államellenes összeesküvésért” ítélik el. Megtörtént még, hogy valakit letartóztattak lopásért, de azután ezt elejtve, első fokon gyilkosságért, másodfokon pedig, ezt is elejtve, hibrobantásért ítélik el? Mindez azonban nem gátolta azt, hogy újabb nyolc évet ne kapjak, amit aztán összesítettek az előző ítéletekkel és letöltött időkkel. A három ítélet összevonva 21 és fél évet ad ki, amit 19 évben vontak össze, mint jogerős ítéletbe. Ugyanígy összevonva már letöltött időimet is: még 12 év börtönév állt előttem; papírfomák szerint 1978 januárjában kellett volna szabadulnom. Erre az időre az ellenem irányuló szívós világnézeti üldözés és emberi megvetés nyomta rá a bélyegét, amint létrejöttét jórészt a fent jelzett világnézeti polarizálódás tette lehetővé.

4/ Egyházi háttér

Harmadik szabadulásomat VI. Pál pápának egy alkalmas pillanatban való közbenjárása hozta meg, bár a 12 évből így is csak egy felet tudott a számomra megtagarítani. De együttérzését mutatja az az írásztali feszület is, amit később személyes ajándékeként juttatott el hozzám, és hogy ő viszont a haláláig magánál tartott néhány a börtönéletemből származó tárgyat. De már korábban is történt több, bár sikertelen nemzetközi akció az érdekében, így az Amnesty International próbálkozásai.

Akikre azonban ez elsősorban és természetesen tartozott volna, a magyar egyházi hatóságoknak eszük ágába sem jutott ilyesmi. Sőt amikor éntőlem függetlenül, csak a saját lelkiismeretük sürgetésére, családom kegyelmi kérvényt adott be az érdekében koromra és Helsinkire hivatkozva, az ország primása az egyháztörténelemben páratlanul állóan, a kérvényt még csak aláírásával sem volt hajlandó támogatni. Összehasonlításként megjegyzem, hogy a háború alatt Serédi Jusztinián személyesen ment el a vezérkar akkori főnökéhez Schönherz Zoltánértn könyörögni, aki mindenesetre nem volt pap, mint én, aki amellet erre az egész vágányra úgy kerültem rá, hogy 1945-ben épp az esztergomi egyházmegye részéről kértek és hívtak.

Szabadításom közel 12 év után, minden előkészítés nélkül egy félóra alatt zajlott le - hozzáértők szerint egy ilyesmi akár egy szívinfarktust is kiválthat. És tíz napra rá vidéki pihenéséből kaptak elő azzal az ötlettel, hogy menjek ki az országból, vagy legalábbis költözzek be a rendházba. Akkori állapotomban semmi döntésre nem vállalkoztam, ahogy azonban, operáció és orvosi kezelés után, egészségem, amennyire életkorom és a múltbeli megpróbáltatások egyáltalán megengedik, helyreállt, és informálódni is képes voltam, mindkét ajánlatot elutasítottam.

Az emigrációt két okból. Először: a családom immár harminc éve áll mellettem változatlan személyes hűséggel. Ügyeimhez még a hivatalos állásfoglalások szerint sem volt soha semmi közük, a szívós munkahelyi, sőt tanulmányi üldözetestől azonban így nem menekültek meg. Húgomból a megfélemlítettség epilepsziát váltott ki. És most, amikor talán egy nehéz útszakasz lezárult, én hagyjam itt őket? - Másodsor: nem vagyok hajlandó senkit sem megbotránkoztatni. Épp elég botrányt láttam papi disszidálások után. Eleget hallottam vádként családosaktól, hogy nekünk ugyan a papok azt mondják, hogy Szibériában is lehet hűséges evangéliumi életet élni, de ha ők maguk azt megunták, kimennek, kapnak egy autót, és egész hátralévő életükben csokoládét szopogatnak. Láttam elég sok árulást, megalkuvást, de olyat nem, hogy valaki harminc éven át nyugtáldott volna, hogy utána legyen hűtlen. Ha az elején nem tettem meg, akkor a Makkabeusok könyvének, ma igazán nem látom az értelmét.

De a rendházba beköltözni sem vagyok hajlandó. - A vizsgálatok után jóbarátai orvosaim óvtak minden idő-, vagy térbeileg kötött életformától, tekintettel arra a nyomászó hatásra, amivel az elmúlt évtizedek egész pszichofizikumomra szükségképpen ránehezettek. De ettől függetlenül is fel kellett ismernem, hogy az ötlet mögött olyan próbálkozás áll, hogy a börtön vasajtáját és magánzárkáját a rendi levéltár vasajtájával és magányával helyettesítsék. Nincsen olyan törvényes rendelkezés, amivel rendházi életre lehetne valakit kötelezni. De ha én ezt egyszer magamtól elvállalom, megnyílik a lehetőség, hogy közvetlen előjáróimat arra sűrgessék, hogy diszponáljanak ki pl. Rómába, hisz egy ilyen irányulásnak kezdő próbálkozásait így is felfedezhetem. Nincsen értelme, hogy ennek a bizonytalan kimenetelű helyzetnek a kockázatát vállaljam, hiszen ha egyszer belépnek, utána már csak az engedetlenség botrányával tudnék szabadulni bármilyen lehetetlen helyzetből is, amit körülöttem kialakítának.

Mindkét lehetőség esetében felmerül a kérdés: ha tenném is, miért tenném? Származik ebből számomra valami jó? Én nem vágyódtam egyik lehetőségre sem, eszembe jutottak. Akik türelmetlenül sürgették ezeket rajtam, az elmúlt évtizedek alatt vagy nem ismertek, vagy nem foglalkoztak velem. Miért fáj most egyszerre a szívük értem? A szétszórtság állapotában évtizedeken keresztül laktam pár száz méternyire a rendháztól, anélkül, hogy egyetlen előjáró, akárcsak magánemberként is, megnézett volna, míg végül is a korábbi ilyen irányú természetes igény maradék nélkül kiveszett belőlem. Nincs tudomásom arról, hogy magyar egyházi részről az elmúlt évtizedekben bármikor történt volna olyan érdeklődés, próbálkozás, anyagi, jogi, erkölcsi kísérlet, aminek célja a rajtam való segítség lett volna. Még olyan lelki-szellemi melléállásról, vagy felsorakozásról sincs szó, ami az úgy és a személy mellett való állásfoglalást jelenthetné. Sőt! A magyar egyházi vezetők annak idején úgy nyilatkoztak, hogy már egyetlen pap sincs a börtönben, mikor ketten még benn voltunk, csak egyikünk sem tartozott sohasem állami keretbe. Az Actio Catholica pedig egy ízben az Amnesty International érdeklődésére tájékozódott családom a helyzetemről, és utána a tudomására adott tényekkel ellentétben azt jelezte vissza, hogy már szabadlábban vagyok. Valójában ezután még évekig voltam börtönben. Mivel a szerv a családomon keresztül is megpróbálta felvenni velem a kapcsolatot, még ő előttük is kiderült a hivatalos egyházi szerv hazugsága.

Az egész összkép azt mutatja, mintha a magyar egyházi vezetők elhinnék mindazt, amit rólam bárhol és bármikor hallottak, bűnösnek tartának, olyannak, akivel az ember lehetőleg nem járja le magát, és akitől legjobb lenne simán szabadulni. És szerintük én akkor járnék el életemben először helyesen, ha a magam részéről mindent megtennék, hogy közkívánatra minél inkább feltűnés nélkül eltűnjek a láthatárról. De hát én *ártatlan vagyok, és ahogy életem, és csak az Úristen ügyét szolgálta*. A bíróság előtt is mindig ártatlannak vallottam magamat! Ha nem így állna a dolog, VI. Pál hibázott volna. És persze a Generális Úr is, akivel írásban és szóban mindezt többször végigtárgyaltam, és aki ugyancsak többször biztosított engem írásban és szóban, hogy egyetért velem, és soha nem fog az engedelmességre hivatkozva a szándékaimmal ellenkezőt kérni tőlem. És a világtudatosság sajtója is, melynek együtt érző megnyilatkozásait láttam!

Azt hiszgem, ezek után érthető, hogy él bennem a bizalmatlanság. Mikor hazajöttem, azt gondoltam, hogy az ilyen tőlem való megszabadulási próbálkozások mögött világnézeti ellenfelek állnak, akik bábuként tolják és mozgatják maguk előtt az egyháziakat. A két év tanulságai alapján nem vagyok biztos abban, hogy ez nem fordítva van-e?

5/ Mai helyzetem

Egészségi állapotom olyan, mint amilyen állandó gondos karbantartás mellett egyáltalán lehet. Sokat pihenve próbálom pótolgatni, ami az elmúlt időkben szellemi, lelki életemből kiesett.

A megfoghatatlan és verifikálhatatlan, de nyilvánvalóan eltervezett és rosszindulatú suttogó propaganda nem szűnik meg körülöttem. Van olyan egyházi vezető, aki nem tud egy papi ebédén úgy részt venni, hogy ne közöljön akár képtelen információkat is rólam, pl. ilyet, hogy „egy egész falut alapított”. Ki tudna ma egyáltalán nálunk falut alapítani? Nos, én sem. Ki indította el azt a papirost, amit úgy adnak kézbe, hogy az én házi nyomdában készült, nem is írógépen, házi nyomdában! Az írásmű tartalmától - amit nem ismerek - függetlenül, soha nem volt, és ma sincs házi nyomdám. Nem vágyom rá, és nincs szükségem rá. Tudtommal, vagy utasításomra más sem foglalkozott a számomra ilyesmivel. Aki már a fenti szöveggel kapja kézhez, átejtethető, de az elindító forrásnak nem lehetett alapja a

tévedésre, ott csak hamisításról, becsapásról lehet szó. Ugyanez a propaganda állandóan úgy szerepeltet, mint más közismert papok valamiféle „munkatársát”. Én ugyan élete hűségéért tiszteltem és becsülök mindenkit, aki erre rászolgált, vannak barátaim, és érintkeztem velük, mint az emberi jogok keretében mindenki más is teszi, de minden egyéb felelőtlen vagy felelős de pletyka, hazugság, vagy rágalom.

Az egyházi előjárók jogilag és erkölcsileg egyaránt súlyos hibája, hogy készpénznek vesznek minden ellenem irányuló bizonyítatlan állítást. És épp oly érthetetlen a másik oldal: soha nem kérdezett meg senki felelős egyházi előjárót, hogy mi történt velem, mit csináltam valójában? Pedig ha egy pap ellen bűnvádi eljárás indul, *felettes hatóságának a maga részéről ismefelelő vizsgálatot kell lefolytatnia az ügygel kapcsolatban.* Az ártatlanság védelme, míg az ellenkező bizonyítást nem nyer, a másik fél meghallgatása itt is kötelező. Lehet, hogy ebben az egyházi hatóság akadályozva érzi magát, de akkor nem merészelhet úgy viselkedni, mintha a vizsgálatot lefolytatta, és a bűnösséget beigazolta volna. Ilyen esetben akárcsak magatartással is elítélni valakit, elvonatkoztatni tőle stb..., az Evangélium felfogásával sem fér össze. Pedig még ezt az összeállítást is, az új személyi helyzetere való tekintettel, a magam kezdeményezéséből készítettem.

A fentiekből eredő konklúzió részéről az, hogy az itthoniaktól nem kérek semmit, élek lelkiismeretem szerint, hűségben a Római Katolikus egyház iránt. Mások rám vonatkozó elgondolásairól még csak tárgyalni sem vagyok hajlandó. Pletykákkal nem törődöm, de ha valahol szükségesnek tartom, nem röstellem, hogy akár Rómához, akár a legfőbb ügyészséghez forduljak. Viszont minden jóakarátú, evangéliumi embert bensőséges szeretettel ajánlok közös mennyei Atyánk kegyelmébe.

Eddig az összefoglalás. Amennyiben további felvilágosítások szükségét éreznéd, akár írásban, akár személyesen készséggel állok rendelkezésedre.

Budapest, 1979. május 7-én

Még egyszer szeretettel köszönt:

Jelzet: A levél eredetije Lénárd Ödön hagyaték Jelenkori Keresztény Archivum, Vác. Megtalálható még: PRMTKL I.1.b. Iktatatlan iratok, 1977. (Piarista Rend Magyar Tartománya Központi Levéltára I. Acta provincialia I.1.b. Archivum Provinciae Hungariae novum (Periodus secunda, APHN) Tartományfőnöki levelezés, Vegyes ügyek, Lénárd Ödön szabadulása és kórházi kezelésével kapcsolatos levelezés. 1977.)

Lénárd Ödön visszaemlékezése szabadulásának történetéről 2000 körül

Sehol egy régi arc, régi lélek, szó,
a prófécia százaszorosan vág:
magam vagyok immár és utolsó,
bocsásd el hát békében szolgád.
(Irtam a Gyűjtőben, 1974 elején.)

1977. június 30-án közönséges hétköznap volt, reggel az előírt időben ment ki mindenki a maga munkahelyére. De alig vettem kézbe a szokott dolgomat, lihegve rohant utánam egy smszer: szedje össze minden cuccát és jöjjön: szabadul! Nyugodtan mondtam neki, igen: egy fél év múlva! A börtönrádióban hallottam, hogy van itt egy hasonló nevű fogoly. Én a maga helyében telefonon még visszakérdeznék, mert ha engem most tévedésből kitesznek, abból maguknak nagy bajuk lesz! Elszaladt és rohanva jött vissza: nem, jöjjön, nincs tévedés, maga az!

Egy nagyobb, reprezentatív terembe vittek, ahol már együtt volt a börtön egész vezetősége: parancsnok, parancsnokhelyettes, őrpap, a nevelőisztek vezetője, és még egy általam nem ismert személy. A parancsnok ünnepélyes hangon hirdette ki: A Magyar Népköztársaság és a Vatikán megegyezése alapján azonnal szabadul! Ez alatt elintézték az adminisztratív elemeket, megkaptam a pénzemet, a zárkából elhoztam a dolgomat, maga a parancsnok kísért ki a kapuig, rámutatva egy taxira: „a kiugrott piarista” - soha senki nem rúgott ki engem -, ha le is kellett írniuk: „a volt piarista”, de hát mi az hogy „tartozom” jelentkezni? Vagy én nem lehetek aposztata? Nem egyet ismerek közülünk, aki szabadulása után lett az, azt gondolva, hogy így békén fogják hagyni - amiben, melleleg, igaza is volt, - de ez megint olyan eset, ahol az illető lelkiismereti félelme, genetikus nyomottsága felett csak az Úr illetékes ítélkezni.

Aztán lassan gondolkodni kezdtem, hogy egy nemzetközi szerződés keretében, ez nem rossz, mert akkor mégsem lehet az embert egy fikarcnyi idő után úgy visszacepelni, mint az 1963-as amnesztia után. Azután: mi van amögött, hogy 24 órán belül találkozni tartozom a rendfőnökömmel. Hiszen ügyis elmentem volna hozzá, de én soha keretben nem voltam, semmiféle esküdt nem tettem le, mert én olyasmit, ami ellen Róma tiltakozik, nem tettem meg csinálni. A nyomozók csak úgy hívtak: „a kiugrott piarista” - soha senki nem rúgott ki engem -, ha le is kellett írniuk: „a volt piarista”, de hát mi az hogy „tartozom” jelentkezni? Vagy én nem lehetek aposztata? Nem egyet ismerek közülünk, aki szabadulása után lett az, azt gondolva, hogy így békén fogják hagyni - amiben, melleleg, igaza is volt, - de ez megint olyan eset, ahol az illető lelkiismereti félelme, genetikus nyomottsága felett csak az Úr illetékes ítélkezni.

A dolgokat én úgy írom le, ahogy velem történtek, tehát össze-vissza, átfedésekkel, időzavarban.

A kocsiban én nem tudtam, hogy az enyéim mit tudnak rólam. Fogalmam se volt arról, hogy kb. egy hónap óta keringett körülöttük ez a hír, tán az alább emlegetendőkben kiszűrődve, amit úgysem lehetett a hivatalos dezinformációktól biztosan megkülönböztetni. Én csak azt tudtam, hogy otthon több fennjáró, gyenge ember is van, és féltém attól, hogy esetleg, engem meglátva a szívéhez kap, és meghal. Amit viszont az öcsém, akivel aznap reggel közölték a hírt, nem vehetett számításba, és csak azt jelentette délben a rendházba, hogy nyomom sincs. Én azonban elmentem egy ismerőshöz, akitől felhívtam a „világnézeti” enyéimet, akik elhozták az öcsémet, közben szétkürtölte a hírt. Most aztán találkozom mindenkiel, de otthon még egyszer sem aludtam, hanem a „világnézeti” enyéim által felajánlott két kis lakás közül választottam az alkalmasabbat. Most már mindenki megnyugodott, és én másnap jelentkeztem az akkori rendfőnökömmel (már nem él). Az első kérdése az volt hozzám, hogy a bíboros úr (Lékai) megkérdezte tőle, hogy lesz-e számomra egy szoba a rendházban, mire ő azt felelte, hogy természetesen. Én viszont, megköszönve ezt, azt feleltem, hogy őszig semmiféle döntést nem hozok, várnak az orvosaim, és teljes kivizsgálást csinálnak rajtam. Savanyú képpel vette tudomásul. Bécsben élő kedves, fiatalok jóbarátom, az OMC kiadó vezetője, napokon belül megkeresett, és abban is megegyeztünk, hogy milyen könyveket fog nekem fordításra elküldeni. A nyugdíjam ügyében az öcsém járt el, akivel közölték, hogy az 5 éven túli [börtönbüntetés] minden előző [érsd: munkaviszony] eltöröl, menjek csak szépen dolgozni, és 10 év múlva (76 évesen) majd kérhetem a nyugdíjaztatásomat. - Milyen munkát, fizetést kaphatott az ember abban az időben, az én múltammal és fizikai állapotomban? És én arról a titkos rendeletről is tudtam, hogy ha egy politikai [elítelt] nyugdíjba megy, annak az iratait fel kell terjeszteni a Belügyminisztériumba, amelyik abból szuverénül, megokolás nélkül annyit húz le, amennyit akar. Na, pont ezzel akartam eltölteni a hátralévő időmet. És hogy gondoskodik a Gondviselés az emberekről: szabadulásom előtt való nap ígérte meg egy nyugati Caritas, hogyha nehézségem lenne, ők segíteni fognak. Jelentettük a dolgot, és ők egészen a rendszerváltozásig havi 100 dolláros bankátutalással oldották meg a kérdést.

Tárgyi kapcsolata miatt ide kapcsolom azt az édes esetet is, hogy több mint egy évtized után, mikor a nyugdíjrendezésre került a sor, én sehol nem jelentkeztem. Azt gondoltam, hogy ha a magyar papság közel egy harmada, amelyik bebörtönözve, internálva, minden további nélkül letartóztatva volt, ezen a címen egyszerűen jelentkezik, az akkor sem nagyog gazdasági helyzetben, a társadalom szükségképpen fogja mondani, hogy lám a papok hogy szaladnak a pénz után... Ezt a kérdést a püspöki karnak kellene feltennie, és a kormányzattal megegyeznie valami átfogó, nyílt és elfogadható megoldásban. És miután ez nem történt meg, én a magam lelkiismerete szerint jártam el, és csöndben maradtam. Az Ursten eddig is gondolt velem, valahogy ezután is fog. Egy beszélgetésben aztán a deményisták (tehát az itthoni, nem moszkovita kommunisták) megtudták, hogy az én nyugdíjügyem nincs rendezve. Felháborodtak, felrohantak Göncz Árpádhoz, aláírtak vele valamit, és a nyugdíjigazgatóság azonnal elintéztett mindent. De hát nem nevetséges, hogy a leghosszabb ideig ülő papnak a nyugdíjügyét a kommunisták rendezik el! Ilyen össze-vissza élünk. No, de csak nem fordulok ezzel ahhoz a rendfőnökhöz, akinek a magatartásából szerényen csak azt sejtettem, hogy kellet nekik, mint a púp a hátára, de azt nem, amit egy jó évtized és az ő halála után a levéltári iratok árultak el!

Tehát visszatérve a szabadulásomhoz, Török Jenő már az első napokban meglátogatott, beszélgettünk, mint régen (azt már csak később tudtam meg, hogy az ÁEH azt is felhívta nekik - tehát vagy engem, vagy őt, valószínűleg mindkettőnk - már azonnal figyeltek is). Kivitték a váci kórházba, ahol teljes vizsgálatot hajtott végre rajtam egy baráti orvosi csoport, de nem találtak semmit sem, kivéve egy vulkánformájú furcsa furunkulust az arcomon. Azt mondták, ezt azonnal leviszük, szövetszűzgatásra is csak utólag küldjük el. Csak egy babérlevél alakú borszeletet kellett eltávolítaniuk, a bőrt összehúzták rajta, ma már nem is látszik. Nekem megsűgták, hogy már rosszindulatú volt, de még csak a bőrben, így nincs metastázis, és ezért is írhatom még ma ezeket a sorokat.

A földhözragadt „hívó” erre mondja, hogy kicsoda dolog ez az Istentől, hogy egy hűségese hívét 18 évig hagyja börtönben nyüglődni, és csak azután csinál egy ilyen nemzetközi cirkuszt, hogy elengedjenek neki egy fél évet! Hát ez nem inkább kigúnyolása valaminek?

Volt egy kedves rabtársam, akinek a homlokán volt valami ugyanilyen a szabaduláskor, de férfiember létere nem törődött egy furunkulussal, ami azonban szintén már rosszindulatú volt, és két év alatt elvitte. - Mikor fogjuk érteni a Gondviselést?

Ismét visszatérve a szabadulásomhoz. Az orvosaim azt is megsűgták, hogy kijött egy team az ÁEH-ból, és megnézte az irataimat, hogy azért ők is tudnak rólam valamit. De még ez előtt, 5 nappal a szabadulásom után, Straub, Miklós Imre akkori helyettese, egy hivatalnok kíséretében, kiutazott Rómába, hogy elintézzék az én ügyemet. Nem tudom, de valószínűleg tartom, hogy ott zárt kapukra találtak. Érdeklődtek ezután is, hogy ki volt a rendemben olyan jó barátom, akikre hallgatnék, és ott a valósághoz hűen Török Jenőt említhették. Ez megmagyarázza azt, hogy egyszer csak átnyújt a rendfőnököm egy levelet, amit szerinte, de amit én is hiszek neki, a Püspöki Kar akkori titkára, Cserháti hozott be zsebben, és amit rajtam kívül kapott ő is és Lékai is, és ami egészen más stílusú volt, mint a fent említett. Azt írja, hogy ki kellene egy-két évre jönnöm Rómába, pihenni, a zsinat dolgait feldolgozni, annyi idő után nyelvyakorlásra, tágulni, és arra is gondolni,

hogy a már nyugdíjas Tomek Vince generálissal is törődjön valaki, mert elhanyagolják és különben is - és itt a lényeg! - itthon köröttem egy „fekete mítosz” alakul ki, ami csak ront mindenben. Az amnesztiának egyébként is előfeltétele volt, induljak mihamarabb! Csak akkor én már harminc éve küszködtem különféle rendőri trükkökkel, úgyhogy nem volt olyan egyszerű rám ijeszteni. Megírtam a dolgokat Rómába. Onnan azt a választ kaptam szóban és írásban is, hogy az én kiutazásom a tárgyaláson még óhaj formájában sem öltött alakot egyik oldalról sem. Örömmel fogadnak, ha kimegyek, kiválaszthatom az országot, a házat ahol élni akarok, *de ők soha nem fognak rám parancsolni, hogy menjek ki*. Próbálkoztak rendőri piszkálódással is, de én erre csak panaszt emeltem a Kádár-titkárságon, amire a Legfőbb Ügyészség válaszolt, hogy közbelépésre nem látnak okot. De más oldalról megtudtam, hogy a velem foglalkozó rendőrtisztet leállították. - A rendfőnököm azonban kitartóbb volt, s egyszer írt, hogy döntsek már, mert jön Poggi bíboros, Casaroli helyettese, és az én ügyemet is tisztába akarja tenni. Erre én visszaküldtem az ő és a római levél másolatát, írva, hogy állítsa őket össze, mert az én agyam kicsi ehhez a feladathoz.

Anélkül, hogy az időrendhez ragaszkodnék, a *dolog levegőjét* szeretném éreztetni. A rendfőnököm pl. kihívott egy fényképező kispapot, aki több képet is készített kettőnkől a római küldöttel és az akkori pesti házfőnökkel. Én persze akkoriban csak azt gondoltam, hogy ez csak a hosszú ideig távol volt családtag hazatérése feletti öröm. Ma már tudom, hogy a szabadulásomnak jobbra-balra való bizonyítása volt csupán. Mert az illető kispap évek múltán elmondta nekem, - hiszen korábban nem is ismert, nem is tudott rólam, hogy csak a legszükségesebb dolgokra készüljön fel, és ne nagyon sűrűgjön körülöttem, mert én „veszélyes” vagyok. Igaz, a rendes útlevelekérésemet majd egy évtized után is visszautasították, mint „büntetett előéletűt”.

Ahogy - mint pap - nem vettem részt semmi '56-os ügyben, úgy nem volt most kapcsolatom semmi politikai ízü félig, vagy egészen nyílt megnyilatkozásban. Elsősorban a magam papi munkáját kezdtem ott, ahol arra vágytak is. Pl. nem miséztem többé a rendházban, hanem a magam otthoni kis íróasztalánál. A rendem nem törődött velem. Én néha bementem egy-egy kedves rendtárshoz, mint pl. Szemenyei Lacihoz, az akkori pesti házfőnököz, aki egyedül mondta nekem: te, ha szorult helyzetbe kerülsz, szólj nekem, én mindig el tudom könyvelni! Én azonban ezt sohasem vettem igénybe.

Vagy itt volt az aranyismém ügye (az ember első miséjének ötvenedik évfordulója). Bár ezt mindenütt számon tartják, és megünneplik, nekem senki sem szólt. Így Kismaroson mondtam az ünnepi misét, Pesten pedig a Jézus Szívében, ahol annak idején gyóntattam is. Hogy a becsületet mentse, ide egymagában eljött a pesti ház akkori főnöke. Mondjam tovább? A Pesti Piarista Diákszövetség - mikor már élhetett - meghívott egy előadót, hogy beszéljen a maga börtönlélményeiről. Az illető tényleg piarista diák volt Debrecenben, de aztán kommunista lett, Nagy Imréékhez sodródott, majd mikor beütött a liberális uralom, a nemzetközileg ismert magyar származású milliárdosnak ő lett a magyarországi „Gauleiterné”. Én tízéves korom óta piarista levegőben élek, így automatikusan diákszövetségi tag vagyok, először épp az iskolák államosítása révén kerültem börtönbe, s a továbbiakban azért, mert nem adtam fel a hűségemet, és több mint 18 évet ültem, s nem a másik fikarcnyi idejét, de én éppen a hűségem miatt nem kellettem senkinek.

Persze, akkor a rendben is liberális uralom volt.

Aztán, mikor eljött a rend magyarországi működésének 350. évfordulója, a Várban, a Nemzeti Galéria egyik termében egy kiállításon mutatták be a rend több évszázados tevékenységét. Az úgy maga méltó, de a kivitele... Az üldözöttek és azok művei nem léteztek. Schütz Antal nemzetközi híré két kötetes Dogmatikája - sehol; bezzeg Előd egykötetes, bár sokkal kevésbé súlyos Dogmatikája ott van. Török Jenő rengeteg fáradtsággal készült, és szinte csak egyetlen igazi katolikus munkáiból egy-kettő eldugva. Semmi a veszteségeinkből: 8 iskola könyvtáraival ezernyi évszázados emlékeivel, de századforduló, inkább szégyellnivaló kispolgári encsem-bencsemeivel igen. Semmi a veszteségeinkből: épületekben, emberekben, semmi a börtöneinkben élőkről, szenvedéseikről, szétszórtságainkról (árulásainkról?) stb. Kétszer néztem meg - és utána egy körlevelet küldtem szét a rendtagok érdemesebb részének, hogy ti tévedtek, mert a kiállítás szép ugyan, csak nem 350 éves, hanem 300 éves - az utolsó 50 évet kifelejtették belőle. Az is érdekes, hogy én csak a megnyitás napján tudtam meg az ügyet, meg se kérdeztek, tudnék-e valamit hozzá szólni. Mellesleg ez a magatartás általános volt. Az ember azt hitte, hogy ha valaki végigjárja a hadak útját, egy-egy dologhoz meghívják, hogy mit szól hozzá? Mikor pl. Márton Áron szabadult, azonnal maga mellé vette az ugyancsak börtönmúlttal rendelkező Erős Józsefet. Entőlem több mint 20 év alatt senki sem kérdezett semmit - azon azonban most nevetek, hogy halálom „után fel fognak fedezni”, és valamivel szaporítják majd iskolánk hasonló részeit. Aki az életben kellemetlen volt, az halála után még hasznos lehet! Persze ebből a körlevélből is csak vicsszó harag lett, de adatszerűen senki egy szót sem szólt arról, hogy miben nincs igazam.

A sornak jellemző vége.

[Aláírás nélkül.]

Címkék:

[Lénárd Odón](#) ^[2]

[utolsó pap a börtönben](#) ^[3]

[Actio Catholica](#) ^[4]

[izgatás](#) ^[5]

[Mindszenty József](#) ^[6]

[bíboros](#) ^[7]

[VI. Pál pápa](#) ^[8]

[Casaroli](#) ^[9]

[Miklós Imre](#) ^[10]

Kiadás: 10. évfolyam (2010) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/kadar_kegyebol_a_vatikan_keresere.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/kadar_kegyebol_a_vatikan_keresere.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/lenard-odon>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/utolso-pap-a-bortonben>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/actio-catholica>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/izgatás>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mindszenty-jozsef>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/biboros>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/vi-pal-papa>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/casaroli>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/miklos-imre>